

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
KATOLICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Katedra pastorálních oborů

Martina Poděšťová

Mesiáš
- teologický vhled do oratoria
Georga Friedricha Händela

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Mgr. Bc. Terezie Minářová Výborná

Praha 2011

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci s názvem Mesiáš – teologický vhled do oratoria Georga Friedricha Händela napsala samostatně a výhradně s použitím uvedených pramenů a literatury a že jsem ji nevyužila k získání jiného nebo stejného titulu.

Souhlasím s tím, aby práce byla zveřejněna pro účely výzkumu a soukromého studia.

V Praze, dne 25.4.2011

Martina Poděšťová

Bibliografická citace

Mesiáš – teologický vhled do oratoria Georga Friedricha Händela [rukopis] : bakalářská práce / Martina Poděšťová ; vedoucí práce: Mgr. Bc. Terezie Minářová Výborná. Praha, 2011. 84 s.

Anotace

V úvodu bakalářské práce na téma Mesiáš – teologický vhled do oratoria Georga Friedricha Händela je analyzována obecná tendence chápat dílo Mesiáš jako „radostné oratorium“, které přináší radostnou zprávu. Proč je často spojováno především s oslavou vánočních svátků.

V další kratší kapitole je připomenut Händelův životopis, který je důležitý kvůli zařazení Mesiáše do autorova obsáhlého díla.

Libreto oratoria se sestává z úryvků z Písma ze Starého i Nového zákona. Händel si libreto pro zhudebnění vybral proto, že ho nějakým způsobem oslovilo. Kapitola s rozбором jednotlivých částí libreta chce poukázat na to, jak se mesianismus odráží skrze Jennensovo libreto v celkovém zaměření oratoria.

Závěr práce shrnuje a hodnotí význam díla, které je celosvětově uznávané a proto je lze s úspěchem plně využít pro pastorační účely.

Klíčová slova

Mesiáš, oratorium, Händel, teologický vhled, Jennens

Abstract

Messiah - theological insight into the oratorio by Georg Friedrich Handel

In the introduction to the bachelor thesis topic of the Messiah - the theological insights of Georg Friedrich Handel's oratorio is really analyzed, why the Messiah is generally understood as "joyous oratorio", which brings good news. Why is often associated primarily with the celebration of Christmas.

The next short chapter brought Handel's biography, which is important due to the inclusion of the Messiah in the current author's work.

Oratorio libretto consists of excerpts from the Bible from the Old and New Testaments. The libretto for Handel's setting was chosen, because it was addressed to him in some way. The chapter on messianism would point out, as reflected by messianism Jennensis libretto in the overall focus of an oratorio.

The conclusion summarizes the importance of the work that can be fully used for pastoral purposes, and recognizes the contribution of the work that is recognized worldwide.

Keywords

Messiah, oratorio, Handel, theological insight, Jennens

Počet znaků (včetně mezer): 87.343

Poděkování

Děkuji za rady a pomoc mé vedoucí práce, paní prof. Mgr. Bc. Terezii Minářová Výborné, paní doc. Mgr. Magdaleně Vovsové, paní doc. PhDr. Mireii Ryškové, Th.D, panu MgA. Adolfu Melicharovi.

Obsah

Úvod	7
1 Historie a okolnosti vzniku oratoria	9
1.1 Přelom 17. a 18. století v hudbě a společnosti	9
1.2 Životopis Georga Friedricha Händela a jeho stěžejní díla.....	9
1.3 Vývoj Händelova skladatelského stylu vzhledem k oratoriu Mesiáš.....	12
1.4 Co je oratorium.....	15
1.4.1 Oratoria Georga Friedricha Händela.....	16
1.4.2 Hudebně formální stránka Händelových oratorií...16	
1.4.3 Text a libreto Mesiáše.....	17
2 Teologický vhled do oratoria Mesiáš	18
2.1 Rozbor jednotlivých částí libreta.....	18
2.2 Teologická reflexe významu oratoria Mesiáš.....	77
Závěr	81
Seznam literatury	83
Seznam pramenů	84
Seznam příloh	84

Úvod

Je Mesiáš pouze radostné oratorium odkazující na téma Vánoce ?

V současné době lze předpokládat, že posluchači provedení oratoria Mesiáš nejsou pravděpodobně praktikujícími křesťany. V dnešní sekularizované společnosti, přestože obliba tohoto díla u publika možná ještě stoupla, se zcela změnil způsob jeho chápání a přístupu k němu.

Troufám si říci, že ze všech děl Georga Fridericha Händela, ať uvažujeme o operách, instrumentálních skladbách nebo oratoriích, je Mesiáš nejznámější a nejoblíbenější. Proč se tak děje u opusu, které je celý oslavou Božího díla a který by mělo být pro sekularizovanou společnost spíše nepochopitelný, zatěžující, cizí? Proč mnoho současných lidí nikdy nesáhne po knihách Písma, ale Mesiáš nebo alespoň jeho části patří neodmyslitelně k podtržení atmosféry jejich vánočních svátků?

Důvodem je bezesporu geniální Händelova hudba. Ta činí biblické texty srozumitelnější pro ty, kteří si nechtějí zvykat na úvahy nad čtením Písma. A je to právě Händelova hudba, která z dramatického a místy bolestného textu prorocství a žalmů činí radostnou, eucharistickou záležitost. A to je také důvod, proč toto dílo vrcholného baroka nikdy neupadlo v zapomnění. Od svého vzniku je neustále provozováno, žádné době a typu lidské společnosti nebylo cizí. Těší se stálému zájmu odborné i laické veřejnosti, i když pro mnohé posluchače se jeho poetika v současné době identifikuje výhradně s poetikou Vánoc. (Toto jednostranné chápání pochopitelně odporuje i logice textu.)

Je tedy zřejmé, že hudba se tu dostává do role dalšího nositele Božího slova, do role interpreta, napomáhá k pochopení úryvků z Písma a vede k zamyšlení nad nimi. Zároveň tato slova hudební cestou vykládá.

Nelze tedy tvrdit, že v oratoriu Mesiáš jsou hlavní myšlenka – tedy radostná zvěst - obsažena v úryvcích Písma nebo naopak, že hlavní je hudba, která útočí na emoce posluchače. Podle mého názoru jde o o geniální propojení obojího a tady je zřejmé, že se jedná především o vnitřní vystižení nálady textu. Ten Händela vedl s Boží pomocí k hudebnímu vyjádření, jež s textem koresponduje a s ním žije.

Mesiáše píše Händel v době své skladatelské i lidské zralosti. Je zkušený a uznávaný autor, ale je to i člověk, který právě prošel životní krizí, která zústavila bohatého „podnikatele“ bez prostředků a která mu podlomila zdraví. Je zřejmé, že se začíná vztahovat k hodnotám, které doposud ve svém životě zanedbával. Händel začíná tvořit nejen ze své duše, ale i darů Ducha.

Ve své bakalářské práci bych ráda poukázala na to, že toto dílo je natolik oblíbené proto, že hudební a textová složka nejsou v rozporu, naopak. Hudba podtrhuje eucharistickou, radostnou náplň zvěsti o Božím díle, o cestě člověka s Bohem a Boha s člověkem. Stává se takto dílem, které promlouvá k lidem obecně, bez nároků na jejich vyznání a motivuje je k úvahám o Zjevení.

1 Historie a okolnosti vzniku oratoria

1.1 Přelom 17. a 18. století v hudbě a společnosti

Období, kdy žil a tvořil Georg Friedrich Händel se v dějinách hudby nazývá vrcholné baroko.¹ Společensky jde o dobu velkých přeměn v oblasti duchovní, umělecké a politické.² Evropa, rozdělená na země protestantské a katolické, nabízela zcela různý životní styl v oblasti kulturní i společenské. Země inklinující k protestantské konfesi, jak tomu bylo v rodišti Händela, nebyly bohoslužby s tak bohatými obřady a vztah k umělecké tvorbě obecně byl chladnější a uměřenější, než v zemích katolické konfese.³ Katolická církev naopak podněcuje vnímání smysly, využívá krásy interiérů staveb a doplňuje ji nádherou hudby. Hudba přivádí do kostelů a chrámů lid a církev lidový prvek v tvorbě podporuje.⁴

Způsob hudební tvorby na přelomu 17. a 18. století je shrnut v mnoha traktátech z tohoto období, které se zabývají vysvětlením stylu, způsobu kompozice. Působení hudby vysvětluje tzv. *afektová teorie*.⁵ Tato pracuje s působením hudby na emoce a vyvolání odpovědi – afektu. Dochází ke kategorizaci, popsání jednotlivých druhů podnětů a vzniklých reakcí. Různá pojednání rozlišují různý počet, kombinace. Na kompozici má vliv matematika, numerologie a pochopitelně teologie.⁶

1.2 Životopis Georga Friedricha Händela a jeho stěžejní díla

Je složité postihnout všechny základní momenty života tak kosmopolitního skladatele. Narozen v Německu, mistrovství a úspěchu dosáhl v Itálii a téměř padesát let

---

¹ Srov. SMOLKA Jaroslav a kolektiv: Dějiny hudby, Brno: TOGGA agency ve spolupráci s ČHF, o.p.s., 2001, 242.

² Srov. PEČMAN Rudolf: Georg Friedrich Händel, Praha: Supraphon, 1985., 24.

³ Srov. SMOLKA: Dějiny hudby, 187.

⁴ Srov. SMOLKA: Dějiny hudby, 190.

⁵ Srov. KAČIC Ladislav: Dějiny hudby III.. Baroko, Euromedia Group, k.s. – Ikar, 2009., 15 – 16.

⁶ Srov. KAČIC: Dějiny hudby III., 12 - 16.

žil a tvořil v Anglii. Ve své hudbě organicky spojil tři národní styly a stal se skladatelem převážně oper a oratorií.⁷

Georg Friedrich Händel se narodil 23. února 1685 v německém městě Halle, kde byl jeho otec městským lékařem a také osobním lékařem nejstaršího syna vévody Augusta Saského. Otcí bylo tehdy 63 let. Matka byla čtyřiatřicetiletá dcera pastora luteránské konfese. Chlapec vyrůstal v prostředí prosyceném německou protestantskou hudbou.⁸

Syn Georg Friedrich, narozený v rodině lékaře Georga a Dorothey nebyl nijak od narození předurčen ke dráze hudebníka. Nikdo nepředpokládal, že by se některé z dětí těchto rodičů mohlo a mělo stát vůbec jen muzikantem, natož skladatelem, který bude pro další generace jedním z nemnoha nejvýznamnějších autorů hudby. Malý Georg se podle vůle otce měl stát lékařem nebo právníkem.⁹

Otec Händel naštěstí podlehl síle synova nesporného talentu a nechal ho studovat hudbu u vynikajícího varhaníka a skladatele Friedricha Wilhelma Zachowa.¹⁰

Okolo roku 1696 odjel Georg Friedrich Händel k branibořskému kurfiřtovi ucházet se o jeho přízeň a pomoc. Kurfiřta nadání mladého skladatele přesvědčilo a zaplatil mu studia v Itálii a nabídl mu místo u svého dvora. Tuto nabídku nakonec Händel nepřijal, protože mu zemřel otec a on, jako poslušný syn, se rozhodl nejprve vystudovat podle otcova přání práva.¹¹ Začíná studovat na právnické fakultě v Halle, kde zároveň přijímá místo varhaníka v Domkirche a vyučuje na církevním gymnasiu. Brzy začíná být známý svými improvizacemi a posléze se rozhoduje věnovat jen hudbě. Odchází ze studia práv i z města Halle, odjíždí do Hamburku. Nastupuje do operního orchestru jako houslista a cemballista.. Zde nachází přítele, zkušeného skladatele Johanna Mathesona, který je také výborným zpěvákem, básníkem a dirigentem. U něj se setkává s anglickou kulturou, dalším budoucím opěrným bodem své tvorby.¹² Nesnese však jeho autoritářský přístup a Pašije podle Sv.Jana píše v roce 1704 na libreto básníka Ch.Postela, byly provedeny na velikonoce roku 1704. Tato skladba se stala pramenem vášnivého sporu mezi Händelem a

---

⁷ Srov. KAČIC: Dějiny hudby III., 291 – 294.

⁸ Srov. KAČIC: Dějiny hudby III., 291.

⁹ Srov. PEČMAN: Georg Friedrich Händel, 29.

¹⁰ Srov. KAČIC: Dějiny hudby III., 291.

¹¹ Srov. PEČMAN: Georg Friedrich Händel, 31.

¹² Srov. KAČIC: Dějiny hudby III., 291.

Mathesonem a došlo mezi nimi dokonce k souboji na kordy. Oba přátele nakonec opět spojila tvorba a smířili se. V premiéře opery Almira roku 1705 Matheson zazpívá ještě hlavní roli. Po obrovském úspěchu obdobně následuje opera Nero. V té době však Händel pochopil, že Hamburk už mu nemá co dát a odjel na pozvání Giovanni Gastona Medicejského do Itálie. Působil ve Florencii, Benátkách.¹³ V Římě byl přijat do slavné Academia dell' Arcadia, která sdružovala umělce a mecenáše umění.¹⁴ Händel – ačkoliv protestant - se stal jedním z nejuznávanějších skladatelů katolické duchovní hudební tvorby, jeho vyznání nemělo sebemenší vliv na oblibu u šlechticů i vatikánského duchovenstva.¹⁵

Již v Německu se Händel seznamuje s francouzskou hudbou, jejími stylovými zvláštnostmi. I tyto vlivy do své tvorby integruje, stávají se rovnocennou součástí jeho stylu.¹⁶

Händel rychle vstřebal italskou melodiku, tvořil v duchu bel canta. Uchvátil italské publikum operou Agrippina, která měla premiéru 1709 v Benátkách. Tato opera zvítězila svou zpěvností nad operami rodilých Italů. Brzy měl obrovský úspěch u italského operního publika a dostal přezdívku „*il caro Sassone*“, ¹⁷ z italského „, drahý Sas“¹⁸. Sám cítil, že umělecky dozrál a Itálie mu nemá již co nabídnout. Přijal nabídku hannoverského vévody na místo kapelníka u hannoverského dvora. Po krátké době ale požádal o dovolenou a odjel do Anglie.¹⁹

Celá hudební Anglie po roce 1700 byla pod vlivem italských skladatelů a interpretů. Do Anglie Händel přichází s operami Osvobozený Jeruzalém a Rinaldo²⁰, z nichž zvláště druhá zaznamenala při premiéře 24. února 1711 vřelé přijetí u publika. Händel se jen nerad vracel zpět do Hannoveru a brzy odsud utekl zpět do Londýna. Tím pochopitelně urazil hannoverského kurfiřta.

---

¹³ Srov. PEČMAN: Georg Friedrich Händel, 37 - 57.

¹⁴ Srov. KAČIC: Dějiny hudby III., 292.

¹⁵ Srov. PEČMAN: Georg Friedrich Händel, 319.

¹⁶ Srov. KAČIC: Dějiny hudby III., 293.

¹⁷ Srov. PEČMAN: Georg Friedrich Händel, 61.

¹⁸ Srov. JANKU Jaroslav: Česko – italský a italsko – český slovník, Praha: SPN, n.p., 1976, 23.

¹⁹ Srov. PEČMAN: Georg Friedrich Händel, 68.

²⁰ Srov. PEČMAN: Georg Friedrich Händel, 73 – 74.

Opery, které Händela komponuje po návratu z Hannoveru, jsou *Il Pastore Fido* a *Teseo*. Händelova sláva stoupá a stává se oblíbencem anglického krále, svými skladbami zasahuje do politiky země. Na slavnosti k podepsání utrechtského míru zazní jeho *Te Deum* a *Jubilate*. Po krátké době se hannoverský kurfiřt stal anglickým králem, ale Händelovi se ho podařilo svým uměním usmířit, stává se představitelem italské opery seria („*serio*“ je italsky vážně)²¹ v Anglii.²² Problémy s králem Jiřím I. vyřeší po svém, komponuje opery, ale i instrumentální díla.²³

V této době vznikají mistrovské *Anthems Chandos*, sbírka církevních kantát, které se stávají určitým výchozím bodem k tvorbě oratorií.²⁴

Jako divadelní podnikatel zakouší Händel v tomto období mnoho intrik a uměleckých zápasů se skladateli Bononcini a Porporou. Stává se zakladatelem a ředitelem postupně tří operních společností, které zkrachují.²⁵

Za vrcholné dílo operní tvorby 18. století bývá považována pastorální hra *Acis a Galathea* na libreto Johna Gaye. S úspěchem ovšem přichází závist a Händel začíná mít problémy a topit se v dlužích. Roku 1724 načas získá zpět obecenstvo operami *Ottone*, *Giulio Cesare* a dramatickým příběhem *Tamerlane*.²⁶ Známa rvačka dvou primadon²⁷ (hádky o to, která zpívá lépe skončila násilím přímo na jevišti) v roce 1727 nezapůsobila dobře na šlechtu a dvůr a bylo rozhodnuto, že Händela zničí silný konkurent *Nicolo Porpora*.²⁸

Händel odpovídá v roce 1734 zpívaným baletem *Terpsichore* a nějakou dobu se mu opět daří upoutat publikum. Jeho finanční situace je však dramaticky špatná. Z posledních sil uvádí skvělé oratorium *Slavnost Alexandrova* a na slova básníka Johna Drydena jednu ze svých ód: *Ódu svatocecilská*.

---

²¹ Srov. SMOLKA: *Malá encyklopedie hudby*, 572.

²² Srov. SMOLKA: *Malá encyklopedie hudby*, 62.

²³ Srov. PEČMAN: *Georg Friedrich Händel*, 74 – 87.

²⁴ Srov. PEČMAN: *Georg Friedrich Händel*, 71 - 89.

²⁵ Srov. SMOLKA: *Malá encyklopedie hudby*, 233.

²⁶ Srov. PEČMAN: *Georg Friedrich Händel*, 106 - 135.

²⁷ Srov. PEČMAN: *Georg Friedrich Händel*, 112.

²⁸ Srov. PEČMAN: *Georg Friedrich Händel*, 171.

Händel ztrácí i podporu ze strany nového krále. Následkem psychického i fyzického vypětí v dubnu 1737 raní Händela mrtvice.²⁹ Zotavuje se, ale stále mu hrozí vězení pro dlužníky.

Ve své tvorbě se obrací především k oratoriím. Vytváří zcela nový přístup k jejich stavbě a inovuje jejich hudební formu.³⁰ Píše Saula a Izraele v Egyptě a zařazuje do nich velké sborové úseky, zpočátku však tyto skladby nejsou pochopeny.

Anglie však řeší válečný stav a nemůže podporovat skladatele. Tehdy, v roce 1741 je pozván do irského Dublinu³¹ a rozhodne se přijmout.

Do Dublinu chce přijet s novým dílem. Autor několika Händelových libret, Charles Jennens přináší Mesiáše. Händel váhá, ale brzy je tvorbou díla zcela pohlcen. Má záchvaty pláče a velkého citového pohnutí. Zkomponuje oratorium Mesiáš za neuvěřitelně krátkou dobu, 24 dní. Dílo má premiéru 12. dubna 1742 v Dublinu a má okamžitě velký úspěch. Hlediště je zcela zaplněné, dámy byly požádány, aby přišly bez krinolin a pánové bez kordů, aby se vešlo víc lidí.³²

Premiéra přinesla Händlovi značnou úlevu po přestálých bojích. Vrací se do Anglie a pokračuje v oratorní tvorbě. Na slova Miltonovy básně píše Samsona a vrcholně dramatická oratorní díla Belšasar a Herkules.³³ Pro tažení prince Eduarda vytvoří burcující Occasional Oratorio, na oslavu vítězství v bitvě u Cullodenu je uveden Juda Makabejský.³⁴

Do Anglie se Händel vrací ověnčený slávou a dostává se mu tady konečně finančního zajištění. Skládá svá další oratoria, komorní hudbu a opery. Krátce po dokončení oratoria Jephtha Händel roku 1751 oslepl. Jeho další skladby jsou ovlivněny stresem z postižení a nedosahují velikosti díla vidoucího umělce. V sobotu 14. dubna 1759 Georg Friedrich Händel umírá.³⁵

Jako u většinu velkých skladatelů, i Händelovo dílo bylo katalogizováno. Všechny údaje o dílech Georga Friedricha Händela najdeme v seznamu Bernda Baselta: *Verzeichnis*

---

²⁹ Srov. PEČMAN: Georg Friedrich Händel, 184.

³⁰ Srov. KAČIC: Dějiny hudby III., 302.

³¹ Srov. PEČMAN: Georg Friedrich Händel, 90 - 214.

³² Srov. PEČMAN: Georg Friedrich Händel, 214 - 242.

³³ Srov. PEČMAN: Georg Friedrich Händel, 280.

³⁴ Srov. PEČMAN: Georg Friedrich Händel, 280- 281.

³⁵ Srov. PEČMAN: Georg Friedrich Händel, 312 - 314.

der Werke Georg Friedrich Händels (HWV) ³⁶. Baselt shromáždil a uspořádal všechna známá Händelova díla. Zkratka znamená Händels werke verzeichnis a za ní je vždy uvedeno pořadové číslo, která Baselt konkrétní skladbě přiřadil.

1.3 Vývoj Händelova skladatelského stylu vzhledem k oratoriu Mesiáš

U zrodu Händlova skladatelského stylu nacházíme jeho učitele Wilhelma Zachowa.³⁷ Tento varhaník ovlivnil zásadním způsobem nejen hudebnost svého žáka, ale formoval i kladným způsobem jeho osobnost. U něj se Händel naučil základům varhanní improvizace.

Od Johanna Mathesona³⁸ získává nadhled a setkává se s anglickým prostředím. Již v Německu se také seznámil s francouzskou hudbou a jejími nuancemi.³⁹

V kolébce „*bel canta*“⁴⁰ (it. krásný zpěv) – Itálie.⁴¹ objevuje zpěvnost italské kantilény, identifikuje se s novým stylem a píše svou první italskou operu Rodrigo.

V obrovské konkurenci umělců, Alessandra Scarlattiho, Benedetta Marcella, Arcangela Corelliho se mu sice nepodaří v opeře dosáhnout stejných úspěchů u diváků, jako v rodné zemi. Upoutá však oratorní tvorbou - Resurrezione, Trionfo del Tempo.⁴² Zpěvnost italských árií přenesl Händel do sólových partů oratorií a katolické duchovní hudby. S dramatickou silou tvoří na texty žalmů, zvláště vyniká žalm Dixit Dominus.⁴³ Používá nových skladatelských postupů, vnáší do hudby kontrasty, často zařazuje fugu.

Velký vliv na Händelovy skladby měla anglická hudební tradice, kterou zosobňoval zesnulý Purcell.

---

³⁶ Srov. PEČMAN: Georg Friedrich Händel, 325 - 365.

³⁷ Srov. PEČMAN: Georg Friedrich Händel, 30 - 32.

³⁸ Srov. PEČMAN: Georg Friedrich Händel, 37 - 38.

³⁹ Srov. KAČIC: Dějiny hudby III., 293.

⁴⁰ Srov. SMOLKA: Malá encyklopedie hudby, 62.

⁴¹ Srov. PEČMAN: Georg Friedrich Händel, 39.

⁴² Srov. PEČMAN: Georg Friedrich Händel, 59 - 60.

⁴³ Srov. KAČIC: Dějiny hudby III., 293.

Händel píše i anglikánskou církevní hudbu a tato je také zdrojem pro jeho oratoria.⁴⁴ Jde o hudbu typickou zpěvem žalmů v angličtině ve čtyřhlasé úpravě při dodržení pevného metra.⁴⁵ Píše na texty v angličtině anthemy⁴⁶ (sborová skladba určená pro bohoslužbu) a ódy⁴⁷ (vokálně instrumentální oslavná skladba ve formě kantáty).

V letech 1717 – 1720 píše pro vévodu Chandose sbírku církevních kantát Anthems Chandos na biblické texty s významným podílem sboru. Jsou opět určitým předstupněm Mesiáše.⁴⁸

Händelova Te Deum and Jubilate „Dettingenské“ i „Utrechtské“ jsou skladby s propracovanými monstrózními sbory, jejichž zvuk podporují trubky. Tvoří takto kontrast k sólovým oddílům, které nesou pečeť virtuózní pěvecké bravury. Podobné sazby a obsazení nacházíme i v Mesiáši.

1.4 Co je oratorium⁴⁹

Oratorium je útvar formálně podobný opeře, který ovšem není určen pro scénické provedení. Jeho název pravděpodobně pochází z latinského *orare* modliti se. Účinkují zde sólisté, sbor, jsou zařazeny árie, ansámblы, recitativy. Nacházíme velké epické partie určené sólistovi nebo sboru. Sólisté mají zpravidla role určitých postav, na začátku díla bývá zařazena instrumentální předehra a jednotlivé části někdy oddělují instrumentální intermezza. Jde tedy o dílo vokálně instrumentální s velkým podílem sboru a typickým vypravěčem.⁵⁰

Počátky vývoje najdeme v prostředí chrámu, italské oratorium je odvozeno ze zpěvu laud a duchovních madrigalů a na ně navazuje ve své tvorbě Händel. Na liturgické dialogy na počátku 17. století navazuje typ oratoria latinského.⁵¹

⁴⁴ Srov. KAČIC: Dějiny hudby III., 298.

⁴⁵ Srov. SMOLKA: Malá encyklopedie hudby, 29.

⁴⁶ Srov. SMOLKA: Malá encyklopedie hudby, 30.

⁴⁷ Srov. SMOLKA: Malá encyklopedie hudby, 465.

⁴⁸ Srov. PEČMAN: Georg Friedrich Händel, 87 – 88.

⁴⁹ Srov. FUKAČ Jiří a kol.: Slovník české hudební kultury, Praha: Supraphon, 1997, 659

⁵⁰ Srov. SMOLKA: Malá encyklopedie hudby, 474.

⁵¹ Srov. FUKAČ: Slovník české hudební kultury, 660

Oratorium používá slavnostních námětů, které zpracovává až s určitým patosem. Tematicky využívají autoři často tato duchovní témata: život a dílo Ježíše, příběhy světců a biblické příběhy. V případě sekulárních oratorií čerpají autoři většinou z antické mytologie. Operní zpracování libreta se ubírá cestou psychologie, na rozdíl „*v oratoriu jde o svár idejí*“⁵².

1.4.1 Oratoria Georga Friedricha Händela

G.F.Händel napsal celkem 29 oratorií na biblické texty, mytické náměty z antických bájí a příležitostné náměty.⁵³

Jak již bylo řečeno, navazuje na tradici italského oratoria, ale brzy začíná psát na anglická libreta a zvláště po roce 1732 začíná vytáčet tradici oratoria na libreto v angličtině. Jeho oratoria konvenují estetickému cítění měšťanů jeho doby.⁵⁴

Existují doklady o tom, jakou váhu připisoval Händel kvalitnímu libretu. S libretisty činně spolupracoval nejen základním výběrem tématu, ale i podílením se na tvorbě veršů.⁵⁵

Händel se sice tematicky zaměřil velmi často na Starý zákon, jeho oratoria patří do hudební literatury anglické. Jeho skladby tu byly často hrány i při charitativních akcích. Takto se pořádal Mesiáš jako benefiční koncert pro nemocné, děti z chudobinců, opuštěné. Tato tradice trvá ostatně nepřetržitě až dodnes.

V příloze jsou uvedena jen nejznámější oratoria, která byla komponovaná v Anglii.

1.4.2 Hudebně formální stránka Händelových oratorií

Dalo by se říci, že formu oratoria Händel znovu vzkřísil a založil. Vzniká de fakto nová hudební forma. Využil svých zkušeností z italské operní tvorby a zúročil je zvláště v rozmáchlých sólových partech, kde využívá všechny soudobé slohové nuance.⁵⁶

I když jsou všechna hudební čísla velmi expresivní a epicky nosná, sborové

---

⁵² Srov. FUKAČ: Slovník české hudební kultury, 659.

⁵³ Srov. PEČMAN: Georg Friedrich Händel, 329 – 331.

⁵⁴ Srov. FUKAČ: Slovník české hudební kultury, 660.

⁵⁵ Srov. KAČIC Ladislav: Dějiny hudby III., 302.

⁵⁶ Srov. KAČIC Ladislav: Dějiny hudby III., 302.

části jsou ústředním výrazovým prostředkem, jsou „.....široce založené a velkolepě vystavěné“.⁵⁷

Händel nešerí na instrumentaci, pracuje s velkou fantazií a širokou paletou barev nástrojů. Pracuje s rozličnými prostředky a styly a uvádí je v ideální organický soulad. Používá zvukomalebných prostředků pro dotvoření dramatické situace (např. Saul - zvonkohra). ve sborech mistrovsky využívá a zpracovává fugu.⁵⁸

1.4.3 Text a libreto Mesiáše

Autorem literárního podkladu - libreta Mesiáše G.F.Händela je Charles Jennens (1700 – 1773), velký obdivovatel skladatele Händela. Jennens byl literární kritik, milovník Shakespeara a editor dramatického díla tohoto básníka. Byl to také do jisté míry mecenáš schopných autorů a bohatý člověk. Jennens byl autorem libret i dalších Händlových oratorií.⁵⁹

V katalogu děl G.F.Händela má Mesiáš číslo HWV 56.⁶⁰

---

⁵⁷ ČERNUŠÁK Gracián a kol.: Dějiny evropské hudby, Praha: Panton, 1972., 131.

⁵⁸ Srov. KAČIC: Dějiny hudby III., 302 305.

⁵⁹ Srov. PEČMAN: Georg Friedrich Händel, 214.

⁶⁰ Srov. PEČMAN: Georg Friedrich Händel, 330.

2 Teologický vhled do oratoria Mesiáš

2.1 Rozbor jednotlivých částí libreta

ČÁST PRVNÍ

První část oratoria Mesiáš má 19 vokálních hudebních čísel a instrumentální předehtu. Obsahuje texty, které přinášejí proctví Božího plánu, přinášejí radostnou zvěst – evangelium. Jde o vykoupení lidstva příchodem Mesiáše, Krista, který nezemřel na kříži, ale vstal z mrtvých a byl vyvýšen.

Zjevení božství je něco, co přesahuje lidskou zkušenost, dává lidskému životu směr, náplň a perspektivu.

Symfonická předehtu

Krátký hudebně formální rozbor

Instrumentální úvod předznamenává závažnost díla, je uvedením do oratoria. Po 24 taktech pomalého tempa pokračuje formou fugy. Je napsán v tónině e moll.

No. 1 Recitativ

Krátký hudebně formální rozbor

Recitativ je druh vokální neboli pěvecké melodiky, ve které se uplatňuje deklamační princip.⁶¹ Interpretace je předepsána pro sólový tenor⁶², obsahuje v textu podstatné, hudebně jasné sdělení bez ozdob a melismat. Stoupající melodie vyjadřuje radost v jasné tónině E dur.

Libreto

*„Comfort ye, comfort ye my people,
saith your God, saith your God .
Speak ye comfortably to Jerusalem,
and cry unto her,
that her warfare is accomplish'd,
that her iniquity is pardon'd.
The voice of him that crieth
in the wilderness
Prepare ye the way of the Lord,
make straight in the desert
a highway for our God.“⁶³*

Biblický podklad libreta

*„Potěšte, potěšte můj lid,
praví váš Bůh.
Mluvte láskyplně k srdci Jeruzaléma
provolejte k němu:
Čas jeho služby se naplnil,
odpykal si své provinění.
Vždyť z Hospodinovy ruky přijal
dvojnásobně za všechny své hříchy.
Hlas volajícího:
„Připravte na poušti cestu Hospodinovu,
vyrovnejte na pustině silnici
pro našeho Boha!..“⁶⁴*

Izajáš 40, 1-3

Historické zařazení knihy ze které pochází úryvek a stručný obsah

Izajášovo vystoupení spadá do období, kdy se z částečně závislých rádců vladařů, stávají povolání proroci, kteří hovoří k celému národu. Nelze však mluvit o jednom jediném konkrétním člověku, knihy Izajášovy podávají soubor prorockých výroků

⁶¹ Srov. SMOLKA Jaroslav a kol.: Malá encyklopedie hudby, Praha: Supraphon, 1983, 534

⁶² Srov. SMOLKA: Malá encyklopedie hudby, 654.

⁶³ HÄNDEL Georg Fridrich: The Messiah. An Oratorio, Leipzig: edition Peters, 1939., 5 – 6.

⁶⁴ BIBLE. Písmo svaté Starého a Nového zákona (včetně deuteronomických knih). Ekumenický překlad, Praha: ČBS 1993. Starý zákon, 659.

z různých období. Od roku 740, kdy byl prorok povolán vystupuje tvrdě hodnotí pýchu obou království, napomíná před přejímáním zvyků okolních národů. Jde o období asyrského vpádu a posléze i zajetí v zemi Babyloňanů.

Doslovný překlad jména Izajáš zní *Hospodin je spása*. Prorok tak své jméno ve svých kázáních naplňuje: „*Vůl zná svého hospodáře, osel jesle, svého pána, mne však Izrael nezná*“⁶⁵.

Text libreta se zde obrací k části, která bývá označena jako „Deuteroizajáš“ (kapitola 50 – 55) . Kapitola 40 je uvedena nadpisem „*Hospodinův pomazaný*“ a úvod ujišťuje o radostné zvěsti, která přinese lidu potěšení, lid bude vyveden ze zajetí a bude stvrzena stálost Božího slova.

V předešlých kapitolách předcházejí výčty provinění, hrozby a příslib očisty. Ústy proroka mluví Bůh k zajatému národu v Babylonii. Nezřízený, hříšný život Židů byl dostatečně potrestán. Prorok hovoří jménem božím o odpykané vině. Hospodin ztrestal, Hospodin odpouští.⁶⁶

No. 2 Árie

(skladba pro sólový hlas s instrumentálním doprovodem)⁶⁷

Krátký hudebně formální rozbor

Árie je napsána v tónině E dur, interpretace je předepsána pro sólový tenor. Významově je možno ji chápat v symbolické rovině, jako lidské volání po sounáležitosti s Bohem.

Melodie doplňuje význam slov libreta, mluví-li se o snížení, klesá a naopak při zvýšení stoupá v rozloženém kvintakordu E dur a H dur.

Sólová linka je bohatě zdobená, doprovázejí smyčce a fagot.

Libreto

Biblický podklad libreta

---

⁶⁵ BIBLE. SZ, op.cit. 626.

⁶⁶ Srov. HŘEBÍK Josef: Všeobecný úvod do Písma svatého. Speciální úvod do Starého zákona. Pracovní text pro studující Praha: UK KTF, 65 - 68.

⁶⁷ Srov. SMOLKA: Malá encyklopedie hudby, 34.

„Ev'ry valley shall be exalted,
and ev'ry mountain and hill made low;
the crooked straight,
and the rough places plain.“⁶⁸

” Každé údolí at' je vyvýšeno,
každá hora a pahorek sníženy.
Pahorkatina at' v rovinu se změní
a horské hřbety v pláně.“⁶⁹

Izajáš 40,4

Stručný obsah

Pokračuje dále v textu druhého Izajáše. Tato část bývá někdy nazývána „*starozákonní evangelium*“ „neboť přináší radostnou zvěst. Poušť je symbolem nehostinné krajiny, kterou můžeme chápat, jako nitro člověka před setkáním s Hospodinem. Připravit cestu Hospodinovi znamená přivést ho tam, kde není. Hospodin zde není, není v lidech, kteří hřešili a byli potrestáni. Aby mohl přijít, je nezbytné pokání a náprava.“⁷⁰

No. 3 Sbor

Krátký hudebně formální rozbor

Sbor zpívá v jasné tónině A dur, která je k předchozí E dur ve vztahu subdominanty. Komentuje předchozí arii ve smyslu antického chóru za doprovodu smyčců, dvou hobojů a dvou fagotů.

Tři krátké melodické motivy jsou zpracovány za použití minima imitační práce s důrazem na jasné hudební sdělení základní myšlenky. Imitace neboli nápodoba je typickou technikou období baroka.⁷¹

---

⁶⁸ HÁNDEL: The Messiah, op.cit., 7 – 10.

⁶⁹ BIBLE. SZ, op.cit. 660.

⁷⁰ Srov.BIBLE. SZ, 625.

⁷¹ Srov. SMOLKA: Malá encyklopedie hudby, 283.

Libreto

*„And the glory of the Lord
shall be revealed,
and all flesh shall see it together;
for the mouth of the Lord hath spoken it.“⁷²*

Biblický podklad libreta

*”I zjeví se Hospodinova sláva
a všechno tvorstvo společně spatří,
že promluvila Hospodinova ústa.“⁷³*

Izajáš 40,5

Stručný obsah

Libreto pokračuje textem Izajáše. Návrat ze zajetí bude slavný, národ bude veden samotným Hospodinem. Všem bude patrná Hospodinova sláva, všichni poznají a přijmou Hospodina.⁷⁴

No. 4 Accompagnato

Krátký hudebně formální rozbor

Accompagnato, neboli recitativ s prokomponovaným doprovodem orchestru⁷⁵ dává možnost využití většího množství textu na velmi krátké hudební ploše.

Výběr sólového hlasu, kterým je bas⁷⁶ a tóniny d moll podtrhuje závažnost sdělení.

---

⁷² HÄNDEL: The Messiah, op.cit., 18 – 19.

⁷³ BIBLE. SZ, op.cit. 660.

⁷⁴ Srov. BIBLE. SZ, 659.

⁷⁵ Srov. SMOLKA: Malá encyklopedie hudby, 16.

⁷⁶ Srov. SMOLKA: Malá encyklopedie hudby, 56.

Šestnáctinový sestupný pohyb sólového hlasu zvukomalebně dokresluje text, hovořící o zemětřesení.

Tónina d moll je subdominantou k tónině předchozího No.3.

Poznámka: Text No. 4 je sestaven z úryvků z knih proroků Agea a Malachiáše.

Libreto

*„Thus saith the Lord,
the Lord of Hosts;*

Yet once a little while

and I will shake the heav'ns

and the earth, the sea and the dry land:

And I will shake all nations;

and the desire of all nations

shall come.“⁷⁷

Biblický podklad libreta

„Toto praví Hospodin zástupů:

Ještě jednou, a bude to brzy

otřesu nebem i zemí,

mořem i souší.

Otřesu všemi pronárody

a přijdou s tím nejvzácnějším

co mají, a naplním tento dům slávou,

praví Hospodin zástupů.“⁷⁸

Ageus 2,6-7

Historické zařazení knihy ze které pochází úryvek a stručný obsah

Vystoupení proroka Agea je datováno od konce srpna do počátku prosince r. 520 př. Kr., Ageus tak patří k jednomu z posledních Starozákonních proroků. Žil za vlády perského krále Dareia. Jméno Ageus je odvozeno z hebrejského slova *hag* – svátek.

Navrátilci ze zajetí babylonského se upínali k Hospodinovu domu. Pro zpustošenou zemi se zdálo toto dílo nerealizovatelné. Lidé přicházeli do skličujících poměrů neklidu, politických změn, neúrody, a vměšování okolních kmenů do integrity národa. Ageus byl poslán s výzvami od Hospodina v době, kdy vážla stavba chrámu a naděje ochabovala.

⁷⁷ HÄNDEL: The Messiah, op.cit., 18- 19.

⁷⁸ BIBLE. SZ, op.cit. 851.

Spolu se Zachariášem úspěšně burcuje národ, který pod vedením Zorobábel a velekněze Jozua začne pracovat na obnově chrámu.⁷⁹

pokračování recitativu

Libreto

*„The Lord, whom ye seek,
shall suddenly come to His temple,
even the messenger of the Covenant,
whom ye delight in:
behold, He shall come,
saith the Lord of Hosts.“⁸⁰*

Biblický podklad libreta

*„Hle, posílám svého posla,
aby připravil přede mnou cestu.
I vstoupí nenadále do svého chrámu
Pán, kterého hledáte,
Posel smlouvy, po němž toužíte.
Opravdu přijde
praví Hospodin zástupů.“⁸¹*

Malachiáš 3,1

Historické zařazení knihy ze které pochází úryvek a stručný obsah

Kniha byla sepsána v 1. pol. 5. století, v době příchodu a vystoupení Ezdráše a Nehemjáše, po dokončení druhého chrámu (515), v době rozkvětu perské říše a úpadku kultu izraelského lidu, končí obdobím Nehemjáše a jeho zákazem smíšených manželství (445). Své myšlenky vyslovuje prorok v šesti disputacích s poluchači, zdůrazňuje pravou víru celým srdcem, vřelou, ne vlažnou.

Pravidlo prorockých knih Písma, kdy nadpisem je i prorokovo jméno v případě Malachiáše pravděpodobně neplatí, neboť název knihy lze přeložit jako „ *Můj posel* „, on a prorok Elijáš připravují cestu Pánu a evangelia je zaměňují za Jana Křtitele.⁸²

---

⁷⁹ Srov. HŘEBÍK : Všeobecný úvod do Písma svatého, 76.

⁸⁰ HÁNDEL, The Messiah, op.cit., 19.

⁸¹ BIBLE, SZ, op.cit. 862.

⁸² Srov. HŘEBÍK : Všeobecný úvod do Písma svatého, 78.

Hospodinovým poslem je pro celý národ kněz. Prorok vyzývá k očistě kultu, viní ze špatné služby rod Lévi a předvídá příchod Elijáše. Viní kněžstvo z urážky Hospodina, jejich služba pošlapává čest jména Hospodina.

Vyvolený národ se obrací k modloslužbě, nedodrží příkázání Desatera.⁸³

No. 5 Árie

Krátký hudebně formální rozbor

No.5 je ve stejné tónině d moll, jako No.4. Interpretace je však předepsána pro sólový kontraalt⁸⁴, hlas, který vnáší sám o sobě dojem dramatičnosti. Doprovodnými nástroji jsou smyčce a fagoty.

Toto číslo obsahuje typickou ukázkou barokní zvukomalby, rychlé šestnáctiny znázorňují oheň.

V jeho průběhu dojde dvakrát k tempové změně z 3/4 Larghetto na 4/4 Prestissimo. I tato změna vzukomalebně doprovází slova o ohni taviče.

Libreto

*„But who may abide
the day of His coming,
and who shall stand when He appeareth?
For He is like a refiner's fire.“⁸⁵*

Biblický podklad libreta

*„Kdo však snese den jeho příchodu?
Kdo obstojí, až se on ukáže?
Bude jak oheň taviče(...).“⁸⁶*

bez poslední věty **Malachiáš 3,2**

Stručný obsah

---

⁸³ Srov. BIBLE. SZ, 860.

⁸⁴ Srov. SMOLKA: Malá encyklopedie hudby, 24.

⁸⁵ HÁNDEL: The Messiah, op.cit., 20 – 25.

⁸⁶ BIBLE. SZ, op.cit. 862.

Libreto pokračuje textem proroka Malachiáše. Nadpis u čísla Malachiáš 3 připomíná příchod Posla i Pána.⁸⁷

No. 6 Sbor

Krátký hudebně formální rozbor

Tónina g moll této části je mollovou subdominantou tóniny, použité v předchozím No.5. Rozsáhlé fugové imitační téma přechází čtyřmi bohatě zdobenými takty do hymnického závěru.

Libreto

*„And He shall purify
the sons of Levi,
that they may offer unto the Lord
an offering in righteousness.“⁸⁸*

Biblický podklad libreta

*„(...)pročistí syny Léviho
a přetaví je jako zlato a stříbro.
I budou Hospodinu spravedlivě přinášet
obětní dary.“⁸⁹*

bez první věty **Malachiáš 3,3**

Stručný obsah

Pokračování v knize Malachiáš. Posel Hospodina provede očistu ohněm, přetaví chybující a sežehne modloslužebníky. Přestupky proti kultu budou potrestány, spravedliví odměněni. Chybující se okamžitě musí napravit, očistit a chovat se podle Hospodinových nařízení.⁹⁰

---

⁸⁷ Srov. BIBLE, SZ, 862.

⁸⁸ HÁNDEL, The Messiah, op.cit., 26 – 31.

⁸⁹ BIBLE, SZ, op.cit. 862.

⁹⁰ Srov. HŘEBÍK : Všeobecný úvod do Písma svatého, 77.

No. 7 Recitativ

Krátký hudebně formální rozbor

D dur tónina je dominantou předchozí, recitativ obsahuje krátké sdělení, které přednáší sólový kontraalt za doprovodu basso continuo (to znamená v basu vytvořený harmonický základ, který doprovází zpěváka).⁹¹

Poznámka: V této části pracuje autor libreta se dvěma podobnými texty Starého a Nového zákona, spojuje je v jednom recitativu.

Libreto

„Behold,

*a virgin shall conceive and bear a Son,
and shall call his name Emmanuel,
God with us. “⁹²*

Biblický podklad libreta

*„(...) Hle, dívka počne a porodí syna
a dá mu jméno Immanuel,
Bůh je s námi. „⁹³*

Izaiáš 7,14

Historické zařazení knihy ze které pochází úryvek a stručný obsah

Izraelský národ je ohrožován bojovnými Asyřany zvenčí. Zevnitř je národ podroben zkoušce úpadku kultu, obřady jsou činěny mechanicky, bez „ srdce“ . Lid se začíná poohlížet po bozích okolních národů. Bude stížen trestem a dostane znamení, panna počne a porodí syna.⁹⁴

---

⁹¹ Srov. KAČIC: Dějiny hudby III., 10.

⁹² HÁNDEL, The Messiah, op.cit., 32.

⁹³ BIBLE, SZ, op.cit. 632.

⁹⁴ Srov. BIBLE, SZ, 625.

Libreto

„Behold,
a virgin shall conceive and bear a Son,
and shall call his name Emmanuel,
God with us.“⁹⁵

Biblický podklad libreta – pokračování

„(...) Hle,
panna počne a porodí syna
a dají mu jméno „Immanuel“,
to jest přeloženo „ Bůh s námi.“⁹⁶

Matouš 1, 23

Historické zařazení knihy ze které pochází úryvek a stručný obsah

První z evangelií, podle řazení knih Nového zákona, je evangelium podle Matouše. Evangelista pravděpodobně znal evangelium Marka a použil je jako kostru svého vyprávění. Doplnil je o popis soudobých a místních tradic církevní obce, zahrnul Ježíšova slova včetně Otčenáše – pramen Q. Vypráví o Ježíšově narození, o jeho životě a činech a končí Ježíšovou smrtí a vzkříšením.

Toto evangelium bylo sepsáno v prostředí lidu židovského původu, mezi těmi, kteří žili mimo Jeruzalém. Datováno bývá do období 80 až 90 let po Kristu. Čerpá z určitého napětí, kde židé jako národ Kristovu oběť nepochopili a nepřijali Krista za Mesiáše.

Podle nadpisu první kapitoly („*Knihá dějin*“) je srozumitelné, že Matouš chápe Ježíše, jako očekávaného Mesiáše. O tom svědčí i upozornění na vyplnění starozákonních předpovědí. Matouš zařazuje výklad Ježíšovy nauky v *horském kázání*, popisuje zázraky, které Ježíš konal.

Evangelium bývá označováno za „evangelium církve“, apeluje na její založení, je označena za místo přítomnosti Krista.⁹⁷

No. 8 Árie

⁹⁵ HÄNDEL, The Messiah, op.cit., 32.

⁹⁶ BIBLE, NZ, op.cit. 11.

⁹⁷ Srov.TICHÝ Ladislav: Úvod do Nového zákona, Olomouc: MCM., 45.

Krátký hudebně formální rozbor

Sólový kontraalt přináší radostnou zvěst v radostné tónině D dur, bohatě zdobenou postupy smyčců v 6. a 8. taktu.

Libreto

*„O thou that tellest good tidings to Zion,
get thee up into the high mountain.*

*O thou
that tellest good tidings to Jerusalem,
lift up thy voice with strength;*

*lift it up, be not afraid;
say unto the cities of Judah,
behold your God! “⁹⁸*

Biblický podklad libreta

*„Vystup si na horu vysokou,
Sijóne, který neseš radostnou zvěst,
co nejvíc zesil svůj hlas,*

*Jeruzaléme, který neseš radostnou
zvěst,*

zesil jej, neboj se!

Řekni judským městům:

„Hle, váš Bůh! “⁹⁹

Izajáš 40,9

Stručný obsah

Libreto se vrací k textu “*starozákonního evangelia*“. Lidu přináší příslib ukončení zajetí, příchod Panovníka, který dodrží své slovo.¹⁰⁰

No. 9 Sbor

---

⁹⁸ HÄNDEL, The Messiah, op.cit., 32 - 34.

⁹⁹ BIBLE, SZ, op.cit., 660.

¹⁰⁰ Srov.BIBLE, SZ, 660.

Krátký hudebně formální rozbor

Z předchozího čísla sbor *attaca*¹⁰¹, to znamená bez přerušení, přechází do čísla 9. Pokračování v tématu radostné zvěsti napomáhá i stejná tónina a takt. Krátké fugové téma dovršuje sdělení.

Poznámka: Sbor zopakuje poslední dvě věty Iz 40, 9, následuje:

Libreto

*„Arise, shine, for thy Light is come,
and the glory of the Lord is risen
upon thee.“¹⁰³*

Biblický podklad libreta

*„ Povstaň, rozjasni se, protože ti vzešlo
světlo,
vzešla nad tebou Hospodinova sláva! „¹⁰²*

Izajáš 60,1

Historické zařazení knihy ze které pochází úryvek a stručný obsah

Kapitoly 56 – 66 jsou přisuzovány Tritoizajáši, jde zřejmě o sbírku výroků několika neznámých autorů a z různých období, hlavně však z počátku návratu ze zajetí. Lid marně hledající záchranu, země zahalená temnotou. Zklamání vysvětluje prorok tím, že lid se neobrátil. Hospodin přináší světlo a spásu jen těm, kteří chtějí vidět.¹⁰⁴

No. 10 *Accompagnato*

Krátký hudebně formální rozbor

---

¹⁰¹ Srov. SMOLKA: Malá encyklopedie hudby, 39.

¹⁰² BIBLE. SZ, op.cit.,680.

¹⁰³ HÄNDEL: The Messiah, op.cit., 35 - 39.

¹⁰⁴ Srov.TICHÝ: Úvod do Nového zákona, 67 - 68.

Interpretace je předepsána pro sólový bas, to jest nejhlubší mužský hlas¹⁰⁵, který zpívá v tónině h moll, což je šestý stupeň předchozí tóniny.

Sólistu doprovázejí smyčce a fagoty, recitativ je pouhým úvodem do hymnické árie.

Poznámka: Tato část, hudebně zpracovaná formou prokomponovaného recitativu, tématicky připravuje na další, oznamující příchod spasitele

Libreto

*„For behold, darkness shall cover the earth,
and gross darkness the people;
but the Lord shall arise upon thee,
and His glory shall be seen upon thee.
And the Gentiles shall come to thy light,
and kings to the brightness of thy rising.“¹⁰⁶*

Biblický podklad libreta

*„ Hle, temnota přikrývá zemi,
soumrak národy,
ale nad tebou vzejde Hospodin,
a ukáže se nad tebou jeho sláva.
Ke tvému světlu přijdou pronárody
a králové k jasu, jenž nad tebou
vzejde. „¹⁰⁷*

Izajáš 60,2-3

Stručný obsah

Pokračování v Izajášovi 60 vypovídá o temném světě bez Hospodina, kde se teprve ukáže jeho sláva.¹⁰⁸

No. 11 Arie

---

¹⁰⁵ Srov. SMOLKA: Malá encyklopedie hudby, 56.

¹⁰⁶ HÄNDEL: The Messiah, op.cit., 40 - 41.

¹⁰⁷ BIBLE. SZ, op.cit., 680.

¹⁰⁸ Srov.BIBLE. SZ, 680.

Krátký hudebně formální rozbor

Sólový bas pokračuje stejnou tóninou h moll. Temnota, zmíněná v textu, je znázorněna klesající melodií, světlo vysokým tónem d v paralelní D dur.

Libreto

*„The people that walked in darkness
have seen a great light;
and they that dwell in the land
of the shadow of death,
upon them hath the light shined.“¹⁰⁹*

Biblický podklad libreta

*„ Lid, který chodí v temnotách,
uvidí veliké světlo;
nad těmi, kdo sídlí v zemi šeré smrti,
zazáří světlo.“¹¹⁰*

Izajáš 9, 1

Historické zařazení knihy ze které pochází úryvek a stručný obsah

Prorok pomáhá radami králi Achazovi v těžké době hrozícího nebezpečí vpádu nepřátel. Izajáš Achazovi vytýká, že hledá spojení u asyrského krále. Je nebezpečné spojovat se s nepřítelem, izraelský lid bude obrán o svůj majetek, marně bude hledat zastání a pomoc u lidí. V té době zazáří světlo narození Syna Božího.¹¹¹

No. 12 Sbor

Krátký hudebně formální rozbor

---

¹⁰⁹ HÄNDEL: The Messiah, op.cit., 41 - 44.

¹¹⁰ BIBLE. SZ, op.cit., 634.

¹¹¹ Srov.TICHÝ: Úvod do Nového zákona, 66.

Číslo je zpracováno v tónině G dur formou imitačního zpracování. Krátké osminové hodnoty znázorňují radost z narození dítěte, slovo bohatýr je uvedeno krátkým famfárovým motivem. Jde o velmi propracované hudební číslo.

Libreto

*„For unto us a Child is born,
unto us a Son is given,
and the government shall be upon
His shoulder;
and His name shall be called
Wonderful, Counsellor,
the Mighty God,
the Everlasting Father,
the Prince of Peace.“¹¹³*

Biblický podklad libreta

*„ Neboť se nám narodí dítě,
bude nám dán syn,
na jehož rameni spočine vláda
a bude mu dáno jméno:
“ Divuplný rádce, Božský bohatýr,
Otec věčnosti, Vládce pokoje.“¹¹²*

Izajáš 9,5

Stručný obsah

Text navazuje o několik veršů dále, prorok předpovídá příchod Mesiáše, který na sebe vezme zodpovědnost za lidstvo.¹¹⁴

***

No. 13 Pifa (Pastorální symfonie)

Krátký hudebně formální rozbor

---

¹¹² BIBLE. SZ, op.cit., 634.

¹¹³ HÄNDEL: The Messiah, op.cit., 45 - 56.

¹¹⁴ Srov. BIBLE. SZ, 634.

Další část oratoria uvádí v C dur pro fagoty a smyčce instrumentální skladba.

Hudební předlohou symfonie je národní tanec *siciliana*, tanec na způsob sarabandy. Během svého pobytu v Římě slýchal v době adventu Händel hru kalabrijských pastýřů na píšťaly.¹¹⁵ Pišťci přicházeli se sicilskými dudáky provozovat vánoční hry. Jejich lidové melodie splynuly Händelovi natolik s duchem vánoc, že tyto motivy zařadil do oratoria.¹¹⁶

Instrumentální část odděluje hudebně další kapitolu Zjevení, přivádí motiv narození Božského Dítěte.

***

No. 14 Recitativ

Krátký hudebně formální rozbor

Interpretace předepsána pro sólový soprán (nejvyšší ženský zpěvní hlas)¹¹⁷ s doprovodem smyčců. Händel využil dvou kontrastních živých ploch v F dur a D dur.

Libreto

*„There were shepherds abiding
in the field,
keeping watch over their flocks
by night.“¹¹⁸*

Biblický podklad libreta

*„A v té krajině byli pastýři
pod širým nebem,
a v noci se střídali v hlídkách u svého
stáda.“¹¹⁹*

Lukáš 2,8

¹¹⁵ Srov. PEČMAN: Georg Fridrich Händel, 238.

¹¹⁶ Srov. KAČIC: Dějiny hudby III, 303.

¹¹⁷ Srov. SMOLKA: Malá encyklopedie hudby, 603.

¹¹⁸ HÄNDEL: The Messiah, op.cit.59.

¹¹⁹ BIBLE. NZ, op.cit, 61.

Historické zařazení knihy ze které pochází úryvek a stručný obsah

Evangelium podle Lukáše, třetí synoptické, bylo sepsáno pravděpodobně kolem let 70 – 80 po Kr. Předpokládá se, že Lukáš byl povoláním lékař a pocházel ze syrské Antiochie. Byl to pravděpodobně člověk vzdělaný, znalý Zákona, pravděpodobně současní a přítel apoštola Pavla (Kol, 4,14).

Pramenem evangelia je evangelium podle Marka, pramen Q (autentická Ježíšova slova) a vlastní, v ostatních evangeliích nezmíněná, fakta. Kniha je napsána skvělou řečtinou.

Evangelium je věnováno, jak bylo zvykem, urozenému Theofilovi. Adresováno je všem, nejen židům. Hojně se zabývá sociálními vztahy, pomocí chudým. Ježíš je tu zastánce ubohých oplývající dobrotou, má o chudé zájem, který projevuje přímou pomocí vdově z Nainu, Lazarovi, žebrákům.¹²⁰

Často zmiňuje ženy, zvláště Ježíšovu matku, ale i ženy v nouzi, prorokyni Annu, sestry Marii a Martu. Počátky mariologie čerpají z tohoto evangelia. Lukáš popisuje mnoho příběhů a podobností, jeho evangelium je skutečnou radostnou zvěstí. Lukáš vnímá parusii jako jistotu, která však nenastane brzy. Člověk se má proto dobře připravit.¹²¹

pokračování No. 14 *Accompagnato*

Libreto

*„ And lo,
the angel of the Lord came upon them,
and the glory of the Lord shone
round about them,*

Biblický podklad libreta

*„ Náhle při nich stál anděl Páně
a sláva Páně se rozzářila
kolem nich.*

¹²⁰ Srov. BIBLE, NZ, 59 - 89.

¹²¹ Srov. TICHÝ: Úvod do Nového zákona, 47 - 53.

and they were sore afraid. ¹²²

Zmocnila se jich veliká bázeň. ¹²³

Lukáš 2,9

Stručný obsah

Autor libreta pokračuje dalším veršem z evangelisty Lukáše. V prvních dvou kapitolách o Ježíšově dětství nacházíme „*nejkrásnější a nejpůsobivější*“ ¹²⁴ novozákonní texty. Popisuje zjevení, kterého se dostalo obyčejným lidem, pastýřům, jako prvním. ¹²⁵

pokračování No. 14 Recitativ

Libreto

*„ And the angel said unto them:
Fear not, for behold,
I bring you good tidings of great joy,
which shall be to all people.
For unto you is born this day
in the city of David a Saviour,
which is Christ the Lord. “* ¹²⁶

Biblický podklad libreta

*„ Anděl jim řekl:
„Nebojte se, hle,
zvěstuji vám velikou radost,
která bude pro všecken lid.
Dnes se vám narodil Spasitel,
Kristus Pán, ve městě
Davidově. „* ¹²⁷

Lukáš 2,10-11

Historické zařazení knihy ze které pochází úryvek a stručný obsah

¹²² HÄNDEL: The Messiah, op.cit.,59 - 60.

¹²³ Srov.BIBLE. NZ, op.cit., 61.

¹²⁴ Srov.TICHÝ:Úvod do Nového zákona, 49.

¹²⁵ BIBLE. NZ, op.cit., 61.

¹²⁶ HÄNDEL: The Messiah, op.cit., 60.

¹²⁷ BIBLE, NZ, op.cit., 61 – 62.

Jan 1,18 prohlašuje „*Boha nikdy nikdo neviděl*“.¹²⁸ Po celém římském impériu byl lid proto ochoten věřit různým mysterijním praktikám, lidé toužili po zázracích. Zvláště chudí se obraceli k léčitelům a věřili v magii, astrologii. Křesťanská víra jim přinášela osvobození od nutkavého přesvědčení, že není, kdo by jim pomohl. Zjevil se Bůh a viděli ho i ti nejubožejší.¹²⁹

Dalším veršem se dostává pastýřům obsah sdělení, které lidem posílá Hospodin po svých andělech.¹³⁰

pokračování No. 14 Recitativ

Libreto

*„ And suddenly
there was with the angel,
a multitude of the heavenly host,
praising God, and saying: „¹³¹*

Biblický podklad libreta

*„ A hned tu bylo s andělem
množství nebeských zástupů
a takto chválili Boha:“¹³²*

Lukáš 2,13

Stručný obsah

Libretista dokresluje obraz zázraku Zjevení, popisuje nebeské zástupy jásající nad Boží přítomností.¹³³

---

¹²⁸ BIBLE, NZ, op.cit., 92.

¹²⁹ Srov. SEGALLA Giuseppe, Historické panoráma Nového zákona, Editrice Queriniana, Brescia 1992, vydala Křesťanská akademie Řím pro studijní potřeby studentů KTF, 14.

¹³⁰ BIBLE, NZ, 61 – 62.

¹³¹ HÁNDEL: The Messiah, op.cit., 60.

¹³² BIBLE, NZ, op.cit., 62.

No. 15 Sbor

Krátký hudebně formální rozbor

Sborové zpracování dvou motivů - hymnického a lyrického – v tónině D dur.

Libreto

„ *Glory to God in the highest,
and peace on earth,
good will towards men.* “¹³⁴

Biblický podklad libreta

„*Sláva na výsostech Bohu
a na zemi pokoj mezi lidmi;
Bůh v nich má zalíbení.* “¹³⁵

Lukáš 2,14

Stručný obsah

Z rudu Davidova podle předpovědi vzešel nový panovník, který shromáždí kolem sebe lid smlouvy. Proroctví Izajáše se naplňuje narozením dítěte (Iz 11).¹³⁶ Jásající nebeské zástupy potvrzují slib, který dal Hospodin lidem, potvrzují uzavřenou smlouvu.

No. 16 Arie

Krátký hudebně formální rozbor

---

¹³³ Srov. BIBLE. NZ, 62.

¹³⁴ HÄNDEL: The Messiah, op.cit., 61 - 64.

¹³⁵ BIBLE. NZ, op.cit, 62.

¹³⁶ Srov. BIBLE. SZ, 636.

Interpretace je předepsána pro sólový soprán v tónině B dur. Slova jásej uvádí vzestupná kvarta a kvinta. Sólový hlas i smyčcový doprovod je veden figurami, odpovědi jsou v sólovém hlase i doprovodu.

Libreto

*„ Rejoice greatly,
O daughter of Zion;
shout, O daughter of Jerusalem!
Behold, thy King cometh unto thee;
He is the righteous Saviour,
and He shall speak peace
unto the heathen. “¹³⁸*

Biblický podklad libreta

*Jásej vesele, Dcero sionská,
dej se do zpěvu, Dcero jeruzalémská!
Hle, tvůj král k tobě přichází,
spravedlivý a vítězný;.....
národům řekne: Mír!¹³⁷*

ve střední části vypuštěny 2 verše **Zacharjáš 9,9-10**

Historické zařazení knihy ze které pochází úryvek a stručný obsah

První část knihy (tzv.Protizacharjáš) z období 520 – 518 před Kristem je autorsky připisována proroku Zacharjášovi, současníkovi Agea. Druhá část od kapitoly 9 obsahuje proroctví připisovaná později Jeremjášovi, je nyní systematicky nazvána Deutero a Tritozacharjáš.

Prorok v první části pocházel pravděpodobně ze vznešené rodiny kněží. Jeho osm nočních vidění vypráví o přicházející době spásy.¹³⁹

Vracející se skupinky židovských zajatců z Babylonie na konci 6.století před Kristem jsou vedeny prorokem Ageem. Začínají obnovovat zpustlý chrám a doufají, že tím se vše změní. Prorok Zacharjáš připomíná, že je nutná především důvěra v Hospodina.¹⁴⁰

---

¹³⁷ BIBLE, SZ, op.cit, 857.

¹³⁸ HÄNDEL: The Messiah, op.cit.,65 - 70.

¹³⁹ Slov. HŘEBÍK: Všeobecný úvod do Písma svatého, 77.

¹⁴⁰ BIBLE, SZ, op.cit, 852.

No. 17 Recitativ

Krátký hudebně formální rozbor

No.17 i No.18 v interpretaci sólového sopránu je meditací v B dur. V souladu s textem se pohybuje doprovod v pomalém tempu ve 12/8 taktu. Jde o idylické pastorále.

Poznámka: Partitura nabízí dvě možné verze provedení pro soprán a nižší verzi 17 a pro alt.¹⁴¹

Libreto

„ Then shall the eyes
of the blind be opened,
and the ears of the deaf unstopped.
Then shall the lame man leap as an hart,
and the tongue of the dumb shall sing.“¹⁴²

Biblický podklad libreta

„ Tehdy se rozevřou oči slepých
a otevřou se uši hluchých.
Tehdy kulhavý poskočí jako jelen
a jazyk němého bude plesat.“¹⁴³

Izajáš 35, 5-6

Stručný obsah

Prorok je ten, který mluví „ před“ (řecké *profétés*) nebo volá (hebrejské *nabí*). Proroci vstupují do mnohaleté tradice věstců, věštby bylo často zapotřebí vysvětlit. V Písmu je prorok pozemskými ústy Hospodina. Mluví o Jeho vůli a přináší radu a útěchu

¹⁴¹ Srov. HÄNDEL: The Messiah, 71 – 76.

¹⁴² HÄNDEL: The Messiah, op.cit., 71.

¹⁴³ BIBLE. SZ, op.cit, 656.

ve svízelných chvílích.¹⁴⁴ V úryvku prorok předkládá, že Hospodin odmění své věrné, ty, kteří se k Němu obrátí. Uzdraví jejich rány. Budou žít svůj pozemský život důstojně a v hojnosti.¹⁴⁵

No. 18 Árie

Poznámka: Partitura nabízí dvě možné verze provedení pro soprán a nižší verzi 18 a pro alt.

První část árie:

Libreto

*„He shall feed
His flock like a shepherd;
and He shall gather,
the lambs with His arm
and carry them in His bosom,
and gently lead those that are
with young.“¹⁴⁷*

Biblický podklad libreta

*„ Jako pastýř pase své stádo,
beránky svou paží shromáždí,
v náručí je nosí,
březí ovečky šetrně vede.“¹⁴⁶*

Izajáš 40,11

Stručný obsah

---

¹⁴⁴ Srov. HŘEBÍK: Všeobecný úvod do Písma svatého, 64 - 65.

¹⁴⁵ Srov. BIBLE. SZ, 656.

¹⁴⁶ BIBLE, SZ, op.cit, 660.

¹⁴⁷ HÄNDEL: The Messiah, op.cit.71 - 72.

Slova proroka Deuteroizajáše přinášejí příslib, blíží se konec zajetí, jak oznamuje lidu hlas volajícího. Hlavním tématem je návrat, který bude velkolepý a slavný. Lidé budou Hospodinem chráněni.¹⁴⁸

Druhá část arie:

Libreto

*„ Come unto Him, all ye that labour,
come unto Him that are heavy laden,
an He will give you rest.
Take His yoke upon you,
and learn of Him,
for He is meek and lowly of heart,
and ye shall find rest unto your souls.“¹⁴⁹*

Biblický podklad libreta

*„Pojďte ke mně všichni, kdo se namáháte
a jste obtíženi břemeny,
a já vám dám odpočinout.
Vezměte na sebe mé jho
a učte se ode mne,
neboť jsem tichý a pokorného srdce,
a naleznete odpočinutí svým duším.“¹⁵⁰*

Poznámka: Partitura nabízí dvě možné verze provedení pro soprán a nižší verzi 18 a pro alt.

Matouš 11,28-29

Stručný obsah

Ježíš se střetává s odlišnými názory. Slova, kterými kázal, promlouval k těm, kteří ho slyšeli, ale neuvěřili.

Začátek činnosti Ježíše je spojen s dobou působení Jana Křtitele, Ježíš se od něj nechává pokřtít. Ježíšova kázání mají zpočátku velký a nadšený ohlas. Zájem však postupně opadá, protože „Mesiáš“ není ten, který by bojoval proti nepřítelům silou. Ježíš

¹⁴⁸ Srov. HŘEBÍK : Všeobecný úvod do Písma svatého, 64 - 65.

¹⁴⁹ HÁNDEL: The Messiah, op.cit. 72 – 73v verze a 74 - 76.

¹⁵⁰ BIBLE, NZ, op.cit, 21.

ale nepřišel krvavě potlačit politickou nadvládu. Přináší víru že ti, kteří Krista přijmou a uvěří, najdou pokoj.¹⁵¹

Následující sbor tuto myšlenku hudebně rozvádí a potvrzuje.

No. 19 Sbor

Krátký hudebně formální rozbor

No. 19 je napsáno v tónině B dur pro hoboje, fagoty a smyčce ve formě fugy s košatým až komplikovaným tématem, které později pracuje i s částmi původního tématu.

Libreto

„His yoke is easy,
and his burden is light.“¹⁵²

Biblický podklad libreta

„ Vždyť mé jho netlačí
a břemeno netíží.“¹⁵³

Matouš 11,30

*****

ČÁST DRUHÁ

*****

---

¹⁵¹ Srov. SEGALLA: Historické panoráma Nového zákona, 71 .

¹⁵² HÁNDEL: The Messiah, op.cit.77 - 82.

¹⁵³ BIBLE. NZ, op.cit, 21.

Část druhá oratoria Mesiáš tématicky pokračuje v popisu Zjevení a jeho přijetí člověkem.

Ti, kteří odmítnou Boží nabídku, budou opuštěni a poraženi v boji se zlem. Kdo uvěří, bude spaseni skrze Ježíšovu obět’.

No. 20 Sbor

Krátký hudebně formální rozbor

Pomalé tempo largo¹⁵⁴ v tónině g moll zpracovává meditativní představu Beránka Božího v krátké, imitační formě.

Libreto

„Behold the Lamb of God,
that taketh away the sin of the world.“¹⁵⁵

Biblický podklad libreta

„Hle, beránek Boží,
který snímá hřích světa.“¹⁵⁶

2. část **Jan 1, 29**

Historické zařazení knihy ze které pochází úryvek a stručný obsah

Evangelium podle Jana bylo napsáno pravděpodobně koncem 1.století na území Malé Asie. Tradice jako autora udává Jana Zebedeova, jednoho ze dvanácti apoštolů. Tuto teorii však nepodpořila bádání některých vědců. Je proto doposud obtížné stanovit jednoznačně dobu vzniku evangelia.

Z obsahu není ani zcela jasné a lze těžce vyvodit i místo sepsání, soudí se na Sýrii, tradice udává Efes.¹⁵⁷

¹⁵⁴ Srov. SMOLKA: Malá encyklopedie hudby, 362.

¹⁵⁵ HÁNDEL: The Messiah, op.cit.83 - 89.

¹⁵⁶ BIBLE, NZ, op.cit, 92.

Na rozdíl od synoptických evangelií přináší větší blízkost, ukazuje Ježíše jako člověka. Popisuje lásku Otce k Synovi a Syna k Otci, jeho poslušnost Otce.

Připomíná kněžskou službu a souvislost starozákonní tradice s Ježíšovým dílem. Popisuje významné ženy v Ježíšově životě, konání divů. Nejrozsáhlejší jeho částí je Ježíšova řeč na rozloučenou a myšlenka parusie.¹⁵⁸

No. 21 Arie

Krátký hudebně formální rozbor

Smutné téma je vyjádřeno meditativní Es dur tóninou, tempo je pomalé.

Interpretace je předepsána pro sólový alt

Textu „*nastavuji záda*“ odpovídá dramatický tečkovaný rytmus v tónině c moll.

Poznámka: V No. 21 druhé části řadí autor libreta za sebe dva verše z knih Izajáše do jedné arie.

První část arie:

Libreto

Biblický podklad libreta

„*He was despised and rejected of men,
a man of sorrows and acquainted
with grief.*“¹⁶⁰

„*Byl v opovržení, kdekdo se ho zřekl,
muž plný bolesti, zkoušený nemocemi, ..*“¹⁵⁹

první polovina **Izajáš 53, 3**

---

¹⁵⁷ Srov. TICHÝ: Úvod do Nového zákona, 54 - 58.

¹⁵⁸ Srov. BIBLE, NZ, 91.

¹⁵⁹ BIBLE. SZ, op.cit, 674.

¹⁶⁰ HÄNDEL: The Messiah, op.cit., 86 - 88.

Stručný obsah

Anonymní autor – prorok útěchy – vydává proroctví o stvoření, které přinese naději. Přináší své poselství ke konci babylónského zajetí.¹⁶¹

Ten, který má lidstvo spasit, se musí nejprve stát nejubožejším, ze všech lidí. Musí sestoupit až na dno bídy.¹⁶²

Druhá část arie:

Libreto

*„ He gave His back to the smiters,
and His cheeks to them
that plucked off the hair:
He hid not His face
from shame and spitting. “¹⁶³*

Biblický podklad libreta

*„ Nastavuji záda těm, kteří mě bijí,
a své líce těm,
kdo rvou mé vousy;
neukrývám svou tvář
před potupami a popliváním. “¹⁶⁴*

Izajáš 50, 6

Stručný obsah

Citát je opět z Deuteroizajáše. Přes všechna muka zůstává služebník Hospodina poslušný, oddaně snáší bolest.¹⁶⁵

No. 22 Sbor

---

¹⁶¹ Srov. HŘEBÍK: Všeobecný úvod do Písma svatého, 67.

¹⁶² Srov. BIBLE. SZ, 674.

¹⁶³ HÄNDEL: The Messiah, op.cit., 88 - 89.

¹⁶⁴ BIBLE. SZ, op.cit, 672.

¹⁶⁵ Srov. BIBLE, SZ, 671.

Krátký hudebně formální rozbor

Sbor hudebně i textově navazuje na druhou část árie s pomalou střední částí, plynule přechází do dalšího čísla.

Libreto

*„ Surely He hath borne our griefs,
and carried our sorrows!
He was wounded for our transgressions,
He was bruised for our iniquities;
the chastisement of our peace
was upon Him. “¹⁶⁷*

Biblický podklad libreta

*„ Byly to však naše nemoci, jež nesl,
naše bolesti na sebe vzal,
ale domnívali jsme se, že je raněn,..
Jenže on byl proklán pro naši nevěrnost,
Trestání snášel pro náš pokoj, .. “¹⁶⁶*

bez středního verše a poslední věty **Izajáš 53,4-5**

Stručný obsah

Mesiáš musí přijmout odplatu za hříchy jiných. Necítí křivdu za trest, který nese za to, co nespáchal.¹⁶⁸

No. 23 Sbor

Krátký hudebně formální rozbor

---

¹⁶⁶ BIBLE. SZ, op.cit, 674.

¹⁶⁷ HÄNDEL: The Messiah, op.cit., 90 - 93.

¹⁶⁸ Srov. BIBLE, SZ, 674.

Sbor je zpracován v f moll formou fugy ve velkých intervalových skocích v hlavě tématu (bičování). Pomalý závěr končí na dominantě v C dur.

Libreto

Biblický podklad libreta

„ *And with His stripes we are healed.*“¹⁶⁹

„ .....*jeho jizvami jsme uzdraveni.*“¹⁷⁰

poslední věta Izajáš 53,5

Stručný obsah

Obětní beránek nese hříchy druhých, skrze něj jsme uzdraveni.¹⁷¹

No. 24 Sbor

Krátký hudebně formální rozbor

V tónině F dur dochází k dialogu mezi sborem a orchestrem i mezi jednotlivými skupinami nástrojů a sboru. Téma bloudění končí pomalým závěrem v g moll.

Libreto

Biblický podklad libreta

„ *All we, like sheep, have gone astray;
we have turned every one
to his own way,
and the Lord hath laid
on Him the iniquity of us all.*“¹⁷²

„ *Všichni jsme bloudili jako ovce,
každý z nás se dal svou cestou,
jej však Hospodin postihl
pro nepravost nás všech.*“¹⁷³

---

¹⁶⁹ HÄNDEL: The Messiah, op.cit., 93 - 97.

¹⁷⁰ BIBLE, SZ, op.cit, 674.

¹⁷¹ Srov. BIBLE, SZ, 674.

Stručný obsah

Byly to naše hříchy, které nyní ten, který se za nás obětoval, nese.¹⁷⁴

No. 25 Accompagnato

Krátký hudebně formální rozbor

Interpretace je předepsána pro sólový tenor, smích je znázorněn rychlým sledem dvaatřicetin v b moll. Celá tato část je v B dur a končí v Es dur.

Libreto

*„ All they that see Him
laugh Him to scorn;
they shoot out their lips,
and shake their heads, saying“¹⁷⁵*

Biblický podklad libreta

*„Všem, kdo mě vidí,
jsem jenom pro smích,
šklebí se na mě,
potřásají hlavou: ....“¹⁷⁶*

Žalm 22, 8

Historické zařazení knihy ze které pochází úryvek a stručný obsah

---

¹⁷² HÄNDEL: The Messiah, op.cit., 98 - 106.

¹⁷³ Srov.BIBLE, SZ, 674.

¹⁷⁴ BIBLE, SZ, op.cit, 674.

¹⁷⁵ HÄNDEL: The Messiah, op.cit., 107 - 108.

¹⁷⁶ BIBLE, SZ, op.cit, 464.

Historické určení doby vzniku žalmů je obtížné, chybí konkrétní podklady. Žalmy prošly dlouhým vývojem, mnoha úpravami které měnily jejich literární tvar a často i význam. Dá se usoudit, že některé z nich vznikly v době královské, ale jejich úprava byla provedena v době poexilní.

Žaltář je sbírka asi 150 písní, které mají dnes význam modlitby, jsou „ *odpovědí člověka na Boží nabídku*“. Jde o zpěv doprovázený na drnkací nástroj *psalterion*, básně užívané při liturgii.¹⁷⁷

V dedikaci žalmu jsou buď jména konkrétních osob (David - 73, Šalomoun, synové Kórachovi), nebo je naznačeno využití (např pro posvěcení, pro sklíčeného atp.).¹⁷⁸

Žalm 22 je pro Davida, v nadpisu najdeme určení „ *Pro předního zpěváka*“. Název má „*Bože můj, Bože můj, proč jsi mne opustil*“.¹⁷⁹

No. 26 Sbor

Krátký hudebně formální rozbor

Téma důvěry v Boha je přivedeno v krátkém fugovém tématu v rozsahu čtyř taktů. Nejdříve v sestupných kvintách a stupnicovitým postupu až k malému as. Posléze na slova „*Hospodin dá vyvážnout*“ zpracovává jednotlivé motivy z témat.

Libreto

„ *He trusted in God that
He would deliver Him;
let Him deliver Him,*

Biblický podklad libreta

„ *Svěř to Hospodinu!
At' mu dá vyvážnout,
at' ho vysvobodí,*

---

¹⁷⁷ Srov. CHIOLERIO Marco: Blaze tomu, kdo slyší tato slova. První setkání se Starým zákonem, Praha: nakladatelství Paulínky, 1997., 216 – 217.

¹⁷⁸ Srov. HŘEBÍK: Všeobecný úvod do Písma svatého, 50 – 54.

¹⁷⁹ Srov. BIBLE, SZ, 464.

if He delight in Him. ¹⁸⁰

když si ho oblíbil! ¹⁸¹

Žalm 22, 9

Stručný obsah

Pokračování textu Žalmu 22 z První knihy žalmů.

No. 27 Accompagnato

Krátký hudebně formální rozbor

Téma recitativu pro sólový tenor je velmi zajímavé. Bolest je vyjádřena postupem modulací z As dur do mollové tóniny o malou tercii výše, tj. h moll.

Libreto

Biblický podklad libreta

„ Thy rebuke hath broken His heart:

„Srdce potupou mi puká,

He is full of heaviness.

jsem jak ochrnulý.

He looked for some to have pity on Him, Na soucit jsem čekal,

but there was no man,

ale marně;

neither found He any to comfort Him. ¹⁸² *na ty, kdo by potěšili – nenašel se nikdo.* ¹⁸³

Žalm 69,21

Stručný obsah

---

¹⁸⁰ HÄNDEL: The Messiah, op.cit., 108 - 115.

¹⁸¹ BIBLE. SZ, op.cit, 464.

¹⁸² HÄNDEL: The Messiah, op.cit., 116.

¹⁸³ BIBLE. SZ, op.cit, 508.

Žalm 69 je součástí Druhé knihy žalmů. Je opět dedikován Davidovi a určen k přednesu prvním zpěvákům. Název je „*Zachraň mě, můj Bože, vody mi pronikly k duši*“.¹⁸⁴

No. 28 Arioso

(hudební úsek kantilénového charakteru, který nemá uzavřenou formu)¹⁸⁵

Krátký hudebně formální rozbor

Pomalá lamentace na způsob žalmu v e moll, sólový tenor si odpovídá vzájemně s orchestrem.

Libreto

„*Behold, and see
if there be any sorrow
like unto His sorrow.*“¹⁸⁶

Biblický podklad libreta

„*(...)Popatřte a hled'te,
je-li jaká bolest,
jako bolest moje(...).*“¹⁸⁷

prostřední verš **Pláč Jeremjášův 1, 12**

Historické zařazení knihy ze které pochází úryvek a stručný obsah

Původní sbírce anonymního autora byl později přiřazen autor prorok Jeremjáš. Podle obsahu byla psána pod přímým vlivem rozboření Jeruzaléma, někdy mezi lety 597 – 586 před Kristem. Část první knihy byla znovu sepsána sekretářem Baruchem, protože král Jojakim nařídil originál spálit. Jde o 4 knihy(v hebrejském kánonu zařazených mezi Pět svátečních svitků, spolu s knihou Rút, Píseň písní, Kazatel a Ester).

---

¹⁸⁴ Srov. BIBLE. SZ, 508.

¹⁸⁵ Srov. SMOLKA: Malá encyklopedie hudby, 34.

¹⁸⁶ HÁNDEL: The Messiah, op.cit., 116.

¹⁸⁷ BIBLE. SZ, op.cit, 746.

Z Jeremjášova života známe dále rok jeho povolání – 627 před Kr. Prorok, jehož jméno znamená „*Hospodin vyvýší*“ pocházel z kněžské rodiny a byl posléze odvečen do Egypta. Dále o něm už nic nevíme.

Písňe, které mají podobu smuteční slavnosti, zpívají o zbořeném městě Jeruzalémě, obsahují výroky proti Judsku, proti národům. Třetí svitek obsahuje proroctví útěchy, čtvrtý popisuje Jeremjášovo utrpení.¹⁸⁸

No. 29 *Accompagnato*

Krátký hudebně formální rozbor

Číslo tvoří tóninový (z h moll do E dur) i textový přechod do dalšího čísla. Interpretace je předepsána pro sólový tenor.

Libreto

„ *He was cut off out
of the land of the living:
for the transgressions of Thy people
was He stricken.*“¹⁹⁰

Biblický podklad libreta

„ (...) *Vždyť vyťat ze země živých,
raněn pro nevěrnost mého lidu.*“¹⁸⁹

druhá část **Izajáš 53, 8**

Stručný obsah

Pokračování v textu Izaiáše, služebník vykupuje hříchy lidí.¹⁹¹

---

¹⁸⁸ Srov. HŘEBÍK: Všeobecný úvod do Písma svatého, 68.

¹⁸⁹ HÄNDEL: The Messiah, op.cit., 118.

¹⁹⁰ BIBLE. SZ, op.cit, 674

¹⁹¹ Srov.BIBLE. SZ, 674.

No. 30 Árie

Krátký hudebně formální rozbor

Naděje je přinášena v jasné A dur, v krátké árii. Tenor je v dialogu s orchestrem.

Libreto

*„ But Thou didst not leave
His soul in hell;
nor didst Thou suffer
Thy Holy One to see corruption.“¹⁹²*

Biblický podklad libreta

*„ Neboť v moci podsvětí
mne neponecháš,
nedopustíš,
aby se tvůj věrný ocitl v jámě.“¹⁹³*

Žalm 16, 10

Stručný obsah

Žalm z První knihy žalmů, dedikován Davidovi, poznámka udává, že jde o Pamětní zápis. Název má „ Ochraňuj mě, Bože, utíkám se k tobě“ .Prosba žalmisty o pomoc Hospodina, který jistě neponechá věrného v nouzi. Hospodin vždy svého věrného ochrání.¹⁹⁴

No. 31 Sbor

Krátký hudebně formální rozbor

---

¹⁹² HÄNDEL: The Messiah, op.cit., 118 – 119.

¹⁹³ BIBLE. SZ, op.cit, 458.

¹⁹⁴ Srov.BIBLE. SZ, 458.

Sbor na slova „*otevřete brány*“ na začátku se pohybuje v dialogu mužských a ženských hlasů. v tónině F dur. Imitačně zpracované téma střední části „*on je Král chudých*“ končí homofonně. To znamená sazbu s výraznou převahou akordů, s omezenou samostatností hlasů.¹⁹⁵

Libreto

*„ Lift up your heads,
O ye gates; and be ye lift up,
ye everlasting doors;
and the King of Glory shall come in.
Who is this King of Glory?
The Lord strong and mighty,
the Lord mighty in battle.
Lift up your heads,
O ye gates; and be ye lift up,
ye everlasting doors;
and the King of Glory shall come in.
Who is this King of Glory?
The Lord of Hosts,
He is the King of Glory.“¹⁹⁶*

Biblický podklad libreta

*„ Brány, zvedněte výše svá nadpraží,
výše se zvedněte, vchody věčné,
ať může vejít Král slávy.
Kdo to je Král slávy?
Hospodin, mocný bohatýr,
Hospodin, bohatýr v boji.
Brány, zvedněte výše svá nadpraží,
výše je zvedněte, vchody věčné,
ať může vejít Král slávy.
Kdo to je Král slávy?
Hospodin zástupů,
on je Král slávy! „¹⁹⁷*

Žalm 24, 7-10

Stručný obsah

Žalm předepsaný Davidovi, opět z První knihy žalmů. Nadpis vysvětluje, že „*Hospodinova je země se vším, co je na ní*“.¹⁹⁸

¹⁹⁵ Srov. SMOLKA: Malá encyklopedie hudby, 253..

¹⁹⁶ HÄNDEL: The Messiah, op.cit., 120 - 128.

¹⁹⁷ BIBLE. SZ, op.cit, 466.

¹⁹⁸ Srov.BIBLE. SZ, 466.

No. 32 Recitativ

Krátký hudebně formální rozbor

Interpretace kratičkého předělu k dalšímu číslu do hlavní tóniny D dur je předepsána pro sólový tenor.

Libreto

*„Unto which of the angels said
He at any time:
Thou art My Son,
this day have I begotten Thee?“¹⁹⁹*

Biblický podklad libreta

*„Komu kdy z andělů Bůh řekl:
„Ty jsi můj Syn,
já jsem tě dnes zplodil!“²⁰⁰*

první půlka **Židům 1,5**

Historické zařazení knihy ze které pochází úryvek a stručný obsah

List, který vznikl pravděpodobně okolo roku 80. let prvního století, podle obsahu v Itálii, býval autorsky přisuzován Pavlovi. Současné výzkumy však svědčí proti tomuto faktu. Hlavním důvodem pro nepotvrzení Pavlova autorství je odlišný jazyk, brilantní ve výrazech. Origenes se o autorovi vyslovil, že: „Kdo napsal tento list, ví vskutku Bůh“.

List je dedikován židům, které autor nabádá, aby vytrvali ve víře. Podle názvu by se zdálo, že jde o židokřesťany, tento názor byl později překonán. List byl zřejmě určen všem

---

¹⁹⁹ HÄNDEL: The Messiah, op.cit., 128.

²⁰⁰ BIBLE. NZ, op.cit, 207.

křesťanům.²⁰¹ V listu se střídají dogmatické a parenetické části. Poukazuje na Kristovo velebněžství a nabádá k trpělivosti při pronásledování.²⁰²

No. 33 Sbor

Krátký hudebně formální rozbor

Klanění andělů znázorňuje dvojitá fuga sboru v D dur, jde o vrchol barokní polyfonie.

Libreto

Biblický podklad libreta

„*Let all the angels of God worship Him.*“
Boží!²⁰³

„*At' se mu pokloní všichni andělé*“

druhá část **Židům 1,6**

Stručný obsah

Boží zaslíbení v Synu, Kristus převyšuje anděly.²⁰⁴ Konečné Zjevení Boží slávy přinese příchod Syna.²⁰⁵

No. 34 Árie

Krátký hudebně formální rozbor

---

²⁰¹ Srov. TICHÝ: Úvod do Nového zákona, 108 - 112.

²⁰² Srov. BIBLE. NZ, 206.

²⁰³ BIBLE, NZ, op.cit, 207.

²⁰⁴ Srov. TICHÝ: Úvod do Nového zákona, 108.

²⁰⁵ Srov. BIBLE, NZ, 207.

Basová árie v d moll znázorňuje stoupající melodií „*stoupání na výšinu*“, slový bas vede dialog se smyčcovým orchestrem.

Poznámka: Interpretace předepsána pro sólový bas nebo v další verzi 34 a upravena pro alt.

Libreto

*„ Thou art gone up on high;
Thou hast led captivity captive,
and received gifts for men;
yea, even from Thine enemies,
that the Lord God
might dwell among them. “²⁰⁷*

Biblický podklad libreta

*„ Vystoupil jsi na výšinu,
ty, kdo byli v zajetí, jsi vedl,
mnohé z lidí přijals darem,
odbojníci však museli zůstat v poušti,
Hospodine, Bože “²⁰⁶*

Žalm 68, 19

Stručný obsah

Žalm ze Druhé knihy žalmů, dedikovaný Davidovi. Je interpretačně určen pro předního zpěváka, poznámka uvádí, že jde o „ Zpívaný žalm.“ Název je „ Povstane Bůh, a rozprchnou se jeho nepřátelé“, žalm předpovídá konečné vítězství Hospodina.²⁰⁸

No. 35 Sbor

Krátký hudebně formální rozbor

---

²⁰⁶ BIBLE, SZ, op.cit, 506.

²⁰⁷ HÄNDEL: The Messiah, op.cit., 132 - 135.

²⁰⁸ Srov. BIBLE, SZ, 506.

Homofonní začátek v B dur – „*Nesmírný zástup*“ a následující proplétání proplétání hlasů sboru a orchestru, které symbolizuje adventní zvěst.

Libreto

„ *The Lord gave the word;
great was the company
of the preachers.*“²⁰⁹

Biblický podklad libreta

„ *Panovník pronáší výrok.
Nesmírný je zástup žen,
jež radostnou zvěst nesou.*“²¹⁰

Žalm 68, 12

Stručný obsah

Návrat k Žalmu 68, který je dedikovaný Davidovi.

No. 36 Arie

Krátký hudebně formální rozbor

Interpretace je předepsána pro sólový soprán. Ve 12/8 taktu v tónině g moll je navozena pastorální atmosféra.

Poznámka: Arie s číslem **36 a** je určena pro alt a je alternativou k číslu **36**. Pokud je prováděna verze čísla **36 a**, pak nahradí číslo **37** verze **37 a**.²¹¹

Pozdější verzí je **36 b** opět na stejný text.

Libreto

Biblický podklad libreta

---

²⁰⁹ HÄNDEL: The Messiah, op.cit., 139 - 141.

²¹⁰ BIBLE, SZ, op.cit, 506.

²¹¹ Srov. HÄNDEL: The Messiah, 143.

„ How beautiful are the feet of them: „(...): Jak vítaný je příchod
that preach the gospel of peace,
and bring glad tidings of good things.“²¹² těch, kteří zvěstují dobré věci!“²¹³

druhá polovina **Římanům 10, 15**

Historické zařazení knihy ze které pochází úryvek a stručný obsah

List apoštola Pavla pochází pravděpodobně z roku 56 - 58, zřejmě byl napsán v Korintu před Pavlovou cestou do Jeruzaléma, jak lze vyvodit z obsahu listu. Tímto listem se Pavel chce představit římské křesťanské obci. Císař Nero povolil návrat vypovězeným křesťanům a židům zpět do Říma, napětí tím však neustalo, právě naopak. Pavlův list, který je římským křesťanům adresován, je proto závažným a soustavným výkladem jeho teologie. Jde o převyprávěné evangelium s důrazem na možnost *ospravedlnění se* nikoli zákonem, ale Boží milostí a vírou v Ježíše.²¹⁴

No. 37 Sbor

Krátký hudebně formální rozbor

Velebná tónina Es dur dokládá „*rozléhání hlasu*“, hlasy se polyfonně proplétají.

Poznámka: Sedmnácté číslo druhé části libreta řadí za sebe druhou půlku verše z knih Římanům 10, 18 a Žalm 19,4.

Další verze označená 37 a opět na stejný text, ale jinou hudbu byla doložena Händelovým opisovačem Christophem Schmidtem. Pokud se hraje verze arie No. 36.b, zařazuje se tato verze.

---

²¹² HÄNDEL: The Messiah, op.cit., 142 – 143, 36 a 143 – 145, 36 b 145 – 153.

²¹³ BIBLE, NZ, op.cit, 152.

²¹⁴ Srov.TICHÝ: Úvod do Nového zákona, 90 - 93.

První část:

Libreto

„ *Their sound is gone out into all lands,*“²¹⁵

Biblický podklad libreta

„*Po celé zemi se rozlehl jejich hlas,*
..“²¹⁶

druhá půlka verše **Římanům 10, 18**

Stručný obsah

Pavel upozorňuje na souvislost evangelia s předpovědí ve Starém zákonu. Tato část představuje vztah Izraele a spásy.²¹⁷

Druhá část:

Libreto

„ *and their words
unto the ends of the world.*“²¹⁸

Biblický podklad libreta

„*(...)zní jejich hovor
po širém světě.*“²¹⁹

druhá část verše **Žalm 19,5**

Stručný obsah

---

²¹⁵ HÄNDEL: The Messiah, op.cit., 154 – 155.

²¹⁶ BIBLE. NZ, op.cit, 152.

²¹⁷ Srov. TICHÝ: Úvod do Nového zákona, 91.

²¹⁸ HÄNDEL: The Messiah, op.cit., 155 – 157.

²¹⁹ BIBLE. SZ. op.cit, 462.

Žalm Davidův z První knihy žalmů. Interpretem je podle předpisu první zpěvák, název je „ Nebesa vypravují o Boží slávě.“ Žalm opěvující dokonalost Hospodinova zákona a řádu.²²⁰

No. 38 Arie

Krátký hudebně formální rozbor

Slova o „*Bouření pronárodů*“ v C dur jsou doprovázena rychlým pohybem smyčců. Sólový bas ve virtuózních triolách vypráví o „*srocování proti Hospodinu*“.

Poznámka: Následující verze 38 a je zkrácenou verzí, kterou zařadil sám Händel s přidavkem nového konce ve formě recitativu.

Libreto

„ *Why do the nations so furiously
rage together,
and why do the people
imagine a vain thing?
The kings of the earth rise up,
and the rulers take counsel
together against the Lord,
and against His Anointed.*“²²²

Biblický podklad libreta

„*Proč se pronárody bouří,
proč národy kují marné plány?
Srocují se králové země,
vládcové se spolu umlouvají
proti Hospodinu a pomazanému jeho:*“²²¹

Žalm 2, 1-2

Stručný obsah

---

²²⁰ Srov. BIBLE. SZ, 462.

²²¹ BIBLE. SZ, op.cit, 448.

²²² HÄNDEL: The Messiah, op.cit., 158 – 165, 38 a 165 – 168.

Žalm z Prvního dílu knihy, není nikomu dedikován, nadpis zní „*Proč se pronárody bouří*“. „*Služte Hospodinu s bázní*“²²³ neboť Hospodin bdí nad svým národem, nabádá žalmista věřící. V textu žalmu pokračuje No. 39 - 41

No. 39 Sbor

Krátký hudebně formální rozbor

Slova „*Zpřetrháme jejich pouta*“ jsou zdůrazněna staccatovými osminami a šestnáctinami. Imitační hudba typu fugy doprovází slova „*odhodíme provazy*“. Obě témata se v závěru spojí v C dur.

Libreto

„*Let us break their bonds asunder,
and cast away their yokes from us.*“²²⁴

Biblický podklad libreta

„*Zpřetrháme jejich pouta,
jejich provazy pryč odhodíme.*“²²⁵

Žalm 2,3

No. 40 Recitativ

Krátký hudebně formální rozbor

Sólový tenor předvádí „*smích Panovníka*“ v krátkém recitativu, který moduluje do a moll.

---

²²³ Srov. BIBLE. SZ, 449.

²²⁴ HÁNDEL: The Messiah, op.cit., 169 – 174.

²²⁵ BIBLE. SZ, op.cit, 449.

Libreto

*„ He that dwelleth in heaven
shall laugh them to scorn;
the Lord shall have them in derision. “²²⁶*

Biblický podklad libreta

*„Ten, jenž trůní v nebesích, se směje.
Panovníkovi jsou k smíchu. “²²⁷*

Žalm 2,4

No. 41 Árie

Krátký hudebně formální rozbor

Interpretace je předepsána pro sólový tenor, který je doprovázen velkými skoky osmin v orchestru spolu se čtyřmi šestnáctinami v textu „*rozdrtíš je železnou holí*“.

Libreto

*„Thou shalt break them with a rod of iron;
thou shalt dash them
in pieces like a potter's vessel. “²²⁸*

Biblický podklad libreta

*„Rozdrtíš je železnou holí,
rozbiješ je jak nádobu z hlíny. “²²⁹*

Žalm 2, 9

Poznámka: Recitativ **No.41a** a bývá zařazován pro zkrácení **No. 41**

---

²²⁶ HÄNDEL: The Messiah, op.cit., 175.

²²⁷ BIBLE. SZ, op.cit, 449.

²²⁸ HÄNDEL: The Messiah, op.cit., 177.

²²⁹ BIBLE. SZ, op.cit, 449.

Krátký hudebně formální rozbor

Sbor, kterým končí druhá část oratoria, je zcela jistě jeho nejznámější částí, která mnohokrát zazní v různém provedení a obsazení i úpravě o každých vánocích na mnoha místech světa. Libretem jsou propojené úryvky Zj 19,6, Zj 11, 15 a Zj 19,16 kde hudba geniálně umocňuje perspektivu danou proroctvím o nadcházejícím období slávy církve. Formálně lze tento sbor chápat, jako nápodobu sonátové formy, celé číslo je ve zvláštní třídílné formě rozšířené o části imitační. Použitá tónina je radostná D dur.

První část od taktu 1 – 33 přináší první téma pomocí intervalů sestupné kvarty a sekundy a vzápětí jejich rytmizované odpovědi v podobě šestnáctin a osminy. Slavnostní dojem je rytmicky a melodicky umocněn motivem, který je nápodobou famfáry. Další, následující téma je tvořeno stupnicovitým motivem hymnického výrazu a dále se prolíná s prvním radostným tématem. Zpracování témat se děje imitačním způsobem ve formě fugatto.

Další část lze chápat jako mezivětu, kratičkou spojku v podobě taktů 34 – 40. Tato hudba přináší zklidnění, používá je dlouhé hodnoty not.

Po kratičké, osmitaktové mezivětě přichází v taktu 41 nové hudební téma. Nejprve je zařazen úsek slavnostní, kde se ve velkých intervalových skocích kvinty a sexty zpracovává motiv čistě fugátovým způsobem. To znamená, že začíná na tónice, odpovídá dominantou a opět je vystřídá, jako klasická fuga. Tato imitační část končí taktem 51.

Od taktu 52 dochází ke gradaci, soprán postupuje stále výš podporován ostatními hlasy, které používají motivů z první části. Tato část končí v taktu 81 a lze ji chápat jako provedení v sonátové formě.

Konec skladby od taktu 82 do konce lze chápat jako codu nebo strettu. Není zpracován imitačním způsobem, ale závěr této stretty obstarává pouze krátký famfárový motiv z 1. tématu.

Radostné uvítání Pána a Krále doprovází v orchestru užitý tympán a trumpety.

Poznámka: Poslední sborové číslo druhé části libreta radí za sebe tři části veršů z knihy Zjevení, které jsou určitou formou doxologie.

Libreto

*„ Hallelujah!
for the Lord God Omnipotent reigneth. “²³⁰*

Biblický podklad libreta

*„Haleluja,
ujal se vlády Pán BůhVšemohoucí. “²³¹*

druhá půlka verše **Zjevení 19,6**

Libreto

*„ The kingdom of this world is
become the kingdom of our Lord,
and of His Christ;
and He shall reign for ever and ever. “*

Biblický podklad libreta

*„Vlády nad světem se ujal náš Pán
a jeho Mesiáš,
bude kralovat na věky věků. “²³²*

bez první věty verš **Zjevení 11, 15**

Libreto

„King of Kings, and Lord of Lords. “

Biblický podklad libreta

„ : Král králů a Pán pánů. „²³³

Haleluja!²³⁴

---

²³⁰ HÄNDEL: The Messiah, op.cit., 178 - 180.

²³¹ BIBLE. NZ, op.cit, 244.

²³² BIBLE. NZ, op.cit, 239.

²³³ BIBLE. NZ, op.cit, 245.

²³⁴ HÄNDEL: The Messiah, op.cit., 181 - 186.

Historické zařazení knihy ze které pochází úryvek a stručný obsah

Jde o jedinou knihu typu apokalyptické literatury v Novém zákoně. Kniha vznikla v letech 94 – 96 pravděpodobně na ostrově Patmos. Zde působí presbyter Jménem Jan, kterého tradice určuje, jako syna Zebedeova. Tuto verzi lze těžko nějak historicky doložit. Můžeme jen tvrdit, že autorem apokalyptického proroctví je někdo jménem Jan, byl židovského původu a působil v církevní obci v oblasti Malé Asie. Zjevení je výzvou v těžké době, kdy vyhasíná vztah ke Kristovu poselství. Je knihou, která přináší naději a útěchu, že křesťan se může na Boží vítězství spolehnout. Symbolika a expresivnost textu činí tuto knihu stále aktuální. Kapitola 19 popisuje vítězný příchod Krista a jeho tisícileté království. Kapitola 11 symbolických sedm trub.²³⁵

*****

ČÁST TŘETÍ

*****

Nejkratší ze tří částí oratoria přichází s díkyvdáním nad konečným vítězstvím a porážkou smrti.

No.43 Árie

Krátký hudebně formální rozbor

---

²³⁵ Srov. POKORNÝ Petr: Literární a teologický úvod do Nového zákona, Praha: Vyšehrad, 1993., 259 – 268.

Zvukomalebné vyjádření „*sdírání z kůže*“ v orchestru dané tečkovaným rytmem. Interpretace je předepsána pro sólový soprán.

Poznámka: První číslo třetí části libreta řadí za sebe verše z knihy Job a Žalm 19,4 a 1 Korintským.

První část árie:

Libreto

*„ I know that my Redeemer liveth,
and that he shall stand
at the latter day upon the earth.
And though worms destroy this body,
yet in my flesh shall I see God.“²³⁶*

Biblický podklad libreta

*„ Já vím, že můj Vykupitel je živ,
a jako poslední se postaví
nad prachem.
A kdyby mi i kůži sedřeli,
ač zbaven masa, uzřím Boha.“²³⁷*

Job 19, 25-26

Historické zařazení knihy ze které pochází úryvek a stručný obsah

Knihy neobsahuje žádné údaje, které by ji umožňovaly přesně datovat. Její vznik bývá odhadován na dobu poexilní, do poloviny 5. až 4. století před Kristem. Paralelní texty nacházíme v literatuře sumerské, babylonské a egyptské, zpracováním tématu však kniha patří do duchovního základu Izraele.

Knihy líčí život a utrpení Joba, stanovisko jeho přátel a konečnou pomoc Hospodina. Řadíme ji mezi knihy mudroslovné, je hlubokým zamyšlením nad faktem a smyslem lidského utrpení. Hledá odpověď na otázky přístupu k utrpení a snahy dopátrat se

---

²³⁶ HÄNDEL: The Messiah, op.cit., 187 - 189.

²³⁷ BIBLE. SZ, op.cit, 431.

jeho příčiny. Job ob stojí ve zkouškách díky své zbožnosti a trpělivosti. V úryvku zdůrazňuje, že je nutné za každou cenu zůstat s Hospodinem.²³⁸

Druhá část árie:

Libreto

Biblický podklad libreta

*„ For now is Christ risen from the dead, „ Avšak Kristus byl vzkříšen
the first fruits of them that sleep. “²³⁹ jako první z těch, kdo zesnuli. “²⁴⁰*

1 Korintským 15, 20

Historické zařazení knihy ze které pochází úryvek a stručný obsah

Pavlův první list korintským byl napsán někdy na jaře, snad kolem velikonoce v letech 55 - 57 po Kristu, pravděpodobně v Efesu. Autorství je nezpochybnitelné, dochované listy ukazují, že listů bylo jistě více než dva. Pavel v žádném jiném listě tak detailně nepopisuje život prvokřesťanské církevní obce ve velkém městě.

Korint bylo město v blízkosti dvou přístavů a tomuto faktu odpovídalo složení obyvatelstva, které často vedlo život nevázaný. Pavel se proto zamýšlí nad místní církví a apeluje na problematiku křesťanského manželství, mluví o bohoslužbě, o křesťanské svobodě. Kapitola 15 se zabývá vzkříšením mrtvých, Pavel nabádá k víře ke vzkříšení Krista.²⁴¹

No.44 Sbor

---

²³⁸ Srov. HŘEBÍK: Všeobecný úvod do Písma svatého, 58 - 60.

²³⁹ HÄNDEL: The Messiah, op.cit., 189 - 190.

²⁴⁰ BIBLE. NZ, op.cit, 167.

²⁴¹ Srov.TICHÝ: Úvod do Nového zákona, 85 - 87.

Krátký hudebně formální rozbor

Chorálně homofonně zpracované číslo sboru klade důraz na text. Obsahuje čtyři tempově i tóninově (a moll, C dur, g moll, d moll) kontrastní plochy.

Libreto

*„ Since by man came death,
by man came also
the resurrection of the dead.
For as in Adam all die,
even so in Christ shall all
be made alive.“²⁴³*

Biblický podklad libreta

*„ A jako vešla do světa smrt
skrze člověka,
tak i zmrtyýchvstání.
Jako v Adamovi všichni umírají,
tak v Kristu všichni dojdou života.“²⁴²*

1 Korintským 15, 21-22

Stručný obsah

Odkaz na Kristovu Božskou i lidskou přirozenost, na vzkříšení.²⁴⁴

No. 45 *Accompagnato*

Krátký hudebně formální rozbor

---

²⁴² BIBLE. NZ, op.cit, 168.

²⁴³ HÄNDEL: The Messiah, op.cit., 191 - 193.

²⁴⁴ Srov.BIBLE. NZ, 168.

Interpretace je předepsána pro sólový bas, tónina D dur končící na dominantě podkresluje text.

Poznámka: Recitativ je spojen s následujícími recitativy, duetem a sborem No. 45 - 49 tématem z knihy 1 Korintským 15, 51 – 57, řeší téma vzkříšení.

Libreto

*„ Behold, I tell you a mystery;
we shall not all sleep,
but we shall all be changed
in a moment, in the twinkling of an eye,
at the last trumpet. “²⁴⁵*

Biblický podklad libreta

*„Hle, odhalím vám tajemství:
Ne všichni zemřeme,
ale všichni budeme proměněni
naráz, v okamžiku
až se naposled ozve polnice. “²⁴⁶*

1 Korintským 15, 51-52

No. 46 Árie

Krátký hudebně formální rozbor

V jasné D dur tónině, slova o polnici doprovází trubka in C - zvukomalba. Sólový bas v rozsáhlé árii je protiváhou k Aleluja.

Libreto

*„ The trumpet shall sound,
and the dead shall be*

Biblický podklad libreta

*“ Až zazní
mrtví budou vzkříšeni*

²⁴⁵ HÄNDEL: The Messiah, op.cit., 194.

²⁴⁶ BIBLE. NZ, op.cit, 168.

*raised incorruptible,
and we shall be changed.
For this corruptible
must put on incorruption
and this mortal must put
on immortality.*²⁴⁸

*k nepomíjitelnosti
a my živí proměněni.
Pomíjitelné tělo
musí totiž obléci nepomíjitelnost,
a smrtelné nesmrtelnost.*²⁴⁷

1 Korintským 15, 52-53

No.47 Recitativ

Krátký hudebně formální rozbor

Interpretace je předepsána pro sólový kontraalt, hovoří o vítězství Boha.

Libreto

*„Then shall be brought to pass the saying
that is written:*

*Death is swallowed up in victory.*²⁴⁹

Biblický podklad libreta

„(...), pak se naplní, co je psáno:

„Smrt je pohlcena, Bůh zvítězil!”²⁵⁰

bez první věty **1 Korintským 15, 54**

No. 48 Duet

---

²⁴⁷ BIBLE. NZ, op.cit, 168.

²⁴⁸ HÄNDEL: The Messiah, op.cit., 194 - 200.

²⁴⁹ HÄNDEL: The Messiah, op.cit., 200.

²⁵⁰ BIBLE. NZ, op.cit, 168.

Krátký hudebně formální rozbor

V duetu altu a tenoru se imitačně zpracovává téma vysmívání se smrti. Tónina Es dur přechází plynule do dalšího čísla. Doprovod obstarává pouze basso continuo.

Libreto

*„ O death, where is thy sting?
O grave, where is thy victory
The sting of death is sin,
and the strength of sin is the law.“²⁵¹*

Biblický podklad libreta

*„Kde je, smrti, tvé vítězství?
Kde je, smrti, tvá zbraň?“
Zbraní smrti je hřích
a hřích má svou moc ze zákona.“²⁵²*

1 Korintským 15, 55-56

No. 49 Sbor

Krátký hudebně formální rozbor

Po rytmickém úvodu sborového čísla následuje polyfonní střed a hymnický závěr chválení Boha. Číslo je v Es dur.

Libreto

*„ But thanks be to God,
who giveth us the victory
through our Lord Jesus Christ.“²⁵³*

Biblický podklad libreta

*„Chvála buď Bohu,
který nám dává vítězství
skrze našeho Pána Ježíše Krista!“²⁵⁴*

²⁵¹ HÄNDEL: The Messiah, op.cit., 201.

²⁵² BIBLE. NZ, op.cit, 168.

No. 50 Árie

Krátký hudebně formální rozbor

Árie pro sólový soprán je napsána v g moll. Jde o dialog hlasu s orchestrem ve formě otázky a odpovědi.

Poznámka: Árie sestává ze dvou částí, první čerpá motivicky z Římanům 8, 31, druhá z Římanům 8, 33 - 34

Libreto

„ *If God be for us, who can be against us?* “²⁵⁶

Biblický podklad libreta

„*Je-li Bůh s námi, kdo proti nám?*“²⁵⁵

druhá část verše **Římanům 8, 31**

Libreto

„ *Who shall lay anything to the charge of God's elect? It is God that justifieth, who is he that condemneth?* “

Biblický podklad libreta

„ *Kdo vznese žalobu proti vyvoleným Božím? Vždyť Bůh ospravedlňuje! Kdo je odsoudí?* “

---

²⁵³ HÄNDEL: The Messiah, op.cit., 202 - 207.

²⁵⁴ BIBLE. NZ, op.cit, 168.

²⁵⁵ BIBLE. NZ, op.cit, 150.

²⁵⁶ HÄNDEL: The Messiah, op.cit., 208 - 209.

*It is Christ that died,
yea rather, that is risen again,
who is at the right hand of God,
who makes intercession for us.*²⁵⁷

*Vždyť Kristus Ježíš, který zemřel
a byl vzkříšen z mrtvých,
je na pravici Boží
a přimlouvá se za nás!*²⁵⁸

Římanům 8, 33—34

Stručný obsah

Teologický Pavlův výklad list Římanům pro obec do které Pavel přichází nově už byl v práci představen. 8. kapitola obsahuje výklad o křesťanském životě ve víře a o důvěře ve spásu, která křesťanům byla dána spásnou obětí Ježíše Krista.

No. 51 Sbor

Krátký hudebně formální rozbor

Úvodní homofonie v Larghetto pokračuje dialogickou polyfonií a končí hymnickým závěrem v D dur.

Libreto

*„ Worthy is the Lamb
that was slain,
and hath redeemed us*

Biblický podklad libreta

*„Hoden jest Beránek,
ten obětovaný*

²⁵⁷ HÄNDEL: The Messiah, op.cit., 209 - 212.

²⁵⁸ BIBLE, NZ, op.cit, 150 – 151.

<i>to God by His blood,</i>	
<i>to receive power, and riches,</i>	<i>přijmout moc, bohatství, moudrost,</i>
<i>and wisdom,</i>	
<i>and strength, and honour,</i>	<i>silu, poctu,</i>
<i>and glory, and blessing.</i>	<i>slávu i dobrořečení.</i>
<i>Blessing and honour,</i>	<i>A všechno stvoření na nebi, na zemi, pod zemi</i>
<i>glory and power,</i>	<i>i v moři, všechno, co v nich jest , slyšel jsem</i>
	<i>volat:</i>
<i>be unto Him that sitteth</i>	<i>„Tomu, jenž sedí na trůnu, i Beránkovi</i>
<i>upon the throne,</i>	
<i>and unto the Lamb,</i>	<i>dobrořečení, čest, sláva i moc</i>
<i>for ever and ever.</i> ²⁵⁹	<i>na věky věků ! „</i> ²⁶⁰

bez první věty **Zjevení 5, 12-13**

Stručný obsah

Libreto se vrací ke knize Zjevení, shrnuje události nového Stvoření. Čerpá z části, která popisuje zlomení 7 pečeti a vítězství Beránka Božího.²⁶¹

No. 52 Sbor

Krátký hudebně formální rozbor

Sborová fuga.

²⁵⁹ HÄNDEL: The Messiah, op.cit., 213 - 221.

²⁶⁰ BIBLE. NZ, op.cit, 236.

²⁶¹ Srov.POKORNÝ: Literární a teologický úvod do Nového zákona, 259 – 268.

Libreto

„Amen.“²⁶²

Stručný obsah

Doxologické zvolání Amen.

2.2 Teologická reflexe významu oratoria Mesiáš

Očekávání příchodu Mesiáše je spjaté s židovskou vírou. Je symbolem naplnění Hospodinovy smlouvy s lidem Izraele. Jejich návrat do vlastní, Hospodinem slíbené země se stává symbolem návratu ke dobru v sobě, odklonu od špatného.²⁶³

Pro křesťany slovo Mesiáš je jeden z nedůležitějších titulů Ježíše, řecké slovo „*christos*“ je identické s hebrejským „*mašíach*“, neboli pomazaný.²⁶⁴ Transcendentní Bůh takto vstupuje do kontaktu s lidmi, je ve světě přítomný skrze imanentní působení. Mesiáš, Kristus, Syn Boží přijímá dvojí funkci Jahveho vyvoleného a vstupuje do synovského vztahu, který je obrazem vztahu lidu Izraele. Bere na sebe funkci královského, kněžského a prorockého prostředníka.²⁶⁵

Libreto Mesiáše má zřetelně oddělené tři části. V rámci celého díla je představeno Zjevení na základě citátů z Písma. Logika řazení úryvků je podobná modlitbě růžence, probíhá od prorocství příchodu Mesiáše až po Vzkříšení. Rozhodující je podíl hudby, která není jen nějakým podkresem k citátům z Písma, ale je plnohodnotným prožitkem ze strany autora i posluchače. Händel vsutku zcela obdobně jako svatopisci postupuje cestou „*auditus fidei ->intellectus fidei->scriptura fidei*“²⁶⁶. To znamená cestou svědectví a zvěstování Božího slova slova směrem k lidu, jeho následný spasitelné působení a eschatologické vyvrcholení v Ježíši z Nazareta.²⁶⁷

---

²⁶² HÄNDEL: The Messiah, op.cit., 221 - 226.

²⁶³ Srov. SCHRUPP Ernst: Izrael a Mesiáš. Smíření skrze Ježíše Krista v eschatologické perspektivě, Ostrava: A-Alef, 1998., 111 – 113.

²⁶⁴ Srov. POSPÍŠIL Ctirad Václav: Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel, Praha: Krystal OP, 2002., 49.

²⁶⁵ Srov. MÜLLER Gerhard Ludwig: Dogmatika pro studium i pastoraci, Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství s.r.o., 2010., 245 - 246.

²⁶⁶ Srov.MÜLLER: Dogmatika pro studium i pastoraci, 61.

²⁶⁷ Srov.MÜLLER: Dogmatika pro studium i pastoraci, 54.

V první části se „*Bůh se ve své dobrotě a moudrosti rozhodl zjevit sebe samého a oznámit tajemství své vůle, že lidé prostřednictvím Krista, vtěleného Slova, mají v Duchu svatém přístup k Otci a stávají se účastnými božské přirozenosti.*“²⁶⁸ První část oratoria přibližuje proroctví a uskutečnění Božího plánu, který znamená vykoupení lidstva příchodem Mesiáše na svět. Hudebně zpracované kapitoly nebo úryvky kapitol připravují posluchače na prožitek Zjevení, které je „*sebedarováním Trojjediného*“.²⁶⁹ Proroctví pronášejí proroci, jsou to výroky o spáse, ke které dojde příchodem Mesiáše.

Naděje vyvoleného národa se dají pojmenovat čtyřmi pojmy: mesianismus davidovsko-královský, prorocký, kněžský a spjatý s postavou nebeského prostředníka spásy.²⁷⁰ V oratoriu na ně nacházíme odkazy v číslech první části (např. No.8, No.6, No.4).

Naplnil příchod Ježíše tato očekávání? Původní očekávání židovského národa na pozemský život v míru, spravedlnosti a svobodě byla rozšířena v době makabejských o naději na vzkříšení a vstup do Božího království. V době působení Ježíše z Nazareta očekávali pravověrní židé potomka z rodu Davidova, který zasáhne politicky vojenskou silou proti okupantům a zavede pořádek v duchu Tóry.²⁷¹ Libreto odkazuje v No.16, Zacharjáš 9,9-10 na příchod krále, který bude spravedlivý, vítězný, a sjedná svému lidu mír.²⁷²

Ježíšovi učedníci vidí především proroka (Lk 24,19). Sám Ježíš se také takto vnímá (Mk 6,4). Petr pak na otázku, jak vidí Ježíše odpovídá přímo: „*Ty jsi Mesiáš*“ (Mk 8, 29) Tento Mesiáš není jen „*definitivní přítomností Božího sebezjevení...je také plnou realizací lidské odpovědi*“.²⁷³

V Ježíši z Nazareta se naplňuje proroctví o narození Mesiáše z panny a jeho příchod ohlašují zvláštní bytosti - andělé. Anděl je na rozdíl od Mesiáše „*.....sestupnou*

---

²⁶⁸ DOKUMENTY II. Vatikánského koncilu, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství s.r.o., 2002, 109.

²⁶⁹ Srov. POSPÍŠIL Ctirad Václav: Hermeneutika mystéria. Struktury myšlení v dogmatické teologii, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství s.r.o., 2005., 82.

²⁷⁰ Srov. POSPÍŠIL: Ježíš z Nazareta, 49.

²⁷¹ Srov. POSPÍŠIL: Ježíš z Nazareta, 57.

²⁷² HÁNDEL The Messiah, op.cit., 65 - 70.

²⁷³ Srov. MÜLLER: Dogmatika pro studium i pastoraci, 48.

spasitelskou mediací“, jeho funkcí je, zachraňovat, vysvobozovat, přimlouvat se, zjevovat Boží vůli.²⁷⁴

Konec první část oratoria připomíná schopnost Mesiáše pomáhat trpícím, léčit nemocné, konat zázraky (Iz 35, 5-6). Podle Pospíšila má zázrak funkci *reálného znamení*, že skrze Ježíše skutečně působí Bůh.²⁷⁵

Kritika Zákona a chrámu přivádí Ježíše do zásadního konfliktu s náboženskými představiteli Izraele. Ježíš a jeho stoupenci také znamenali možnou roznětku vzniku konfliktu s okupanty a vzpouru utlačeného národa proti Římanům.²⁷⁶ Druhá část oratoria vypráví o Ježíšově výkupné oběti pro lidstvo. Ježíš dobrovolně vstupuje do stavu ponížení, bičování, utrpení kříže. Jen proto, aby mohlo dojít k přijetí výkupné oběti a Ježíš se mohl objevit ve stavu oslavení.²⁷⁷ Proto také začíná tato část oratoria slovy libreta, které je částí J 1, 29. „*Hle, beránek Boží, který snímá hřích světa.*“²⁷⁸

Kříž je podle Tomáše Halíka *zrcadlo nastavené zlu*. Je to nezkalená hladina, v níž hřích může poznat sám sebe. Je nejen místem momentálního tělesného Kristova utrpení, ale také se v něm „*otevívá pekelná hloubka nicoty, pokušení zoufalství, totální opuštěnosti...*“²⁷⁹

V pokračování příběhu textu oratoria odpovídá Hospodin slovy Ž 1,5 „*Komu kdy z andělů Bůh řekl: „Ty jsi můj Syn, ..*“²⁸⁰ Předvelikonoční implicitní otevřená víra se mění v explicitní²⁸¹ za pomoci Ducha svatého, který se dotýká lidského srdce a obrací je, neustále víru zdokonaluje svými dary.²⁸² Oratorium připomíná počátky šíření evangelia a ukazuje mocné světa, kteří evangelium odmítli (Žalm 2, 1-2). Tomáš Halík připomíná, že jsme povoláni „*dosvědčit svým způsobem života, že Kristus je živý*“.²⁸³ Celý Kristův život

²⁷⁴ Srov. POSPÍŠIL: Ježíš z Nazareta, 54 - 55.

²⁷⁵ Srov. POSPÍŠIL : Ježíš z Nazareta, 100.

²⁷⁶ Srov. SEGALLA : Historické panoráma Nového zákona, 72.

²⁷⁷ Srov. POSPÍŠIL : Ježíš z Nazareta, 63.

²⁷⁸ BIBLE, NZ, op.cit, 92.

²⁷⁹ Srov. HALÍK Tomáš: Oslovit Zachea, Nakladatelství lidové noviny, 2003. 237.

²⁸⁰ BIBLE, NZ, op.cit, 207.

²⁸¹ Srov. POSPÍŠIL: Ježíš z Nazareta, 63.

²⁸² Srov. DOKUMENTY II. Vatikánského koncilu, Dei Verbum, 110.

²⁸³ Srov. HALÍK: Oslovit Zachea, 250.

je tak pro nás zjevením Otce.²⁸⁴ Oratorium vyznává ve slovech Zjevení 11, 15: „*Vlády nad světem se ujal náš Pán*“.²⁸⁵

Část třetí je hymnem díkuvzdání nad konečnou porážkou smrti. Vztah kontinuity mezi Starým a Novým zákonem ukazuje, že Ježíš z Nazareta je oním slibovaným a očekávaným Mesiášem.²⁸⁶ Ovšem stejně jako víra Izraele je svobodným vyjádřením lidu smlouvy, tak víra v Krista je zkušeností že Bůh se zjevil skrze svého Syna.²⁸⁷ V Kristu pak nacházíme tvář Boží i lidskou, spojuje se v Něm Syn, Slovo a Mesiáš. A tento Mesiáš znamená pro lidstvo prostředníka při „plnosti času“.²⁸⁸

---

²⁸⁴ Srov.POSPÍŠIL: Ježíš z Nazareta, 89.

²⁸⁵ BIBLE, NZ, op.cit, 239.

²⁸⁶ Srov.POSPÍŠIL: Ježíš z Nazareta, 48.

²⁸⁷ Srov.MÜLLER: Dogmatika pro studium i pastoraci, 252.

²⁸⁸ Srov.MÜLLER: Dogmatika pro studium i pastoraci, 255.

Závěr

Práce měla za cíl poukázat na jednotu Händlovy hudby a textu libreta z veršů Starého zákona. Svým řazením text dramaticky kreslí obraz Zjevení a Radostné zvěsti a hudba s tímto záměrem plně koresponduje.

Händel, jak bylo vysvětleno, byl k takovému záměru plně disponován a připraven. Měl pro toto závažné dílo potřebnou technickou skladatelskou průpravu i mravní zralost.

Oratorium Mesiáš od svého počátku navštěvovali posluchači, kteří primárně nehledali setkání s texty Písma. O to cennější je, jak se spojením hudby a slova v geniální Händelově skladbě umocnil náboj těchto textů a stal se pochopitelnějším.

Oratorium vždy bylo a je provozováno pro velké množství diváků, bylo a bývá užíváno pro účely charitativních koncertů. Velmi často se hraje o vánocích, i když mesiášské téma není jen záležitostí vánoc. Důvodem, proč tolik lidí toto dílo bere za své je, že integroval do svého díla vlivy francouzské a anglické hudby. Vytvořil organické propojení různých hudebních forem a národních kultur. Tím způsobem nově přistoupil k mnoha do té doby platným zásadám a po svém je přetvořil v univerzálně platné.

Mesiáš byl napsán v době, kdy se jeho autor zotavoval z nemoci. Libreto si sám vybral a spolupracoval na něm. Práci dokázal dokončit ve neuvěřitelně krátké době, ale rozhodně ne lehce. Dílo ho stálo velmi mnoho duševního a emocionálního vypětí. Jeho hudební styl, který v Mesiáši použil, má velmi široký záběr od komplikované stavby fugy přes rozmáchlou klenbu italské arie k recitativnímu sdělování textu. Přesto je dílo kompaktní a celkově vypovídající o jediném tématu.

Händel se narodil v rodině protestantské konfese, byl s pochopením přijat italskými katolíky. Nikdy nekonvertoval ke katolicismu nebo anglikánství. Měl svého osobního Boha, jehož obraz mu vstúpili v dětství. Ovšem žil ve společnosti, ve které musel svůj postoj obhajovat. Fakticky ale nikdy v oblasti víry neměl s tolerancí okolí problémy. (Problémy v mezilidských vztazích přinášel jeho úspěch na poli „hudebního podnikání“.)

Fenomén mesianismu není snadno pochopitelný pro člověka, který není věřící. Přesto se Händelovi podařilo toto téma prizmatem hudby přiblížit i lidem současné společnosti. A protože jde o jedno z nejhranějších hudebních děl, je jisté, že je vhodným nositelem „radostné zvěsti“.

Při psaní práce jsem občas narazila na různé informace, které si odporovaly. Pravděpodobně proto, že je Mesiáš tak oblíbený a stále znovu editovaný, popisovaný a rozebíraný, je snadné narazit na prameny, které uvádějí různé informace. Ať již jsou to letopočty, nebo určité odchylky v textu libreta. Je zapotřebí velmi vážit, který pramen je skutečně nejbližší objektivní pravdě a původnímu skladatelovu záměru. A ověřovat všechna tvrzení z více zdrojů.

Seznam literatury

BIBLE. Písmo svaté Starého a Nového zákona (včetně deuteronomických knih). Ekumenický překlad, Praha: ČBS, 1993.

ČERNUŠÁK Gracián a kol.: Dějiny evropské hudby, Praha: Panton, 1972.

DOKUMENTY II. Vatikánského koncilu, Kostelní Vydří:
Karmelitánské nakladatelství s.r.o., 2002.

FUKAČ Jiří: Slovník české hudební kultury, Praha: Editio Supraphon, 1997.

HALÍK Tomáš: Oslovit Zachea, Nakladatelství lidové noviny, 2003.

CHIOLERIO Marco: Blaze tomu, kdo slyší tato slova. První setkání se Starým zákonem, Praha: nakladatelství Paulínky, 1997.

JANKU Jaroslav: Česko – italský a italsko – český slovník, Praha: SPN, n.p., 1976.

KAČIC Ladislav: Dějiny hudby III. Baroko, Praha: Euromedia Group, 2009.

MÜLLER Gerhard Ludwig: Dogmatika pro studium i pastorači, Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství s.r.o., 2010.

OČADLÍK Mirko: Svět orchestru. průvodce tvorbou orchestrální. [Sv.] 1. Klasikové a romantické, Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění n.p., 1956.

PEČMAN Rudolf: Georg Friedrich Händel, Praha: Supraphon, 1985.

POKORNÝ Petr: Literární a teologický úvod do Nového zákona, Praha, Vyšehrad 1993.

POSPÍŠIL Ctirad Václav: Hermeneutika mystéria. Struktury myšlení v dogmatické teologii, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství s.r.o., 2005.

POSPÍŠIL Ctirad Václav: Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel, Praha: Krystal OP, 2002.

SEGALLA Giuseppe: Historické panoráma Nového zákona, Řím: Křesťanská akademie Řím, 1992.

SCHRUPP Ernst: Izrael a Mesiáš. Smíření skrze Ježíše Krista v eschatologické perspektivě, Ostrava: A-Alef, 1998.

SMOLKA Jaroslav a kol.: Malá encyklopedie hudby, Praha: Supraphon, 1983.

TICHÝ Ladislav: Úvod do Nového zákona, Olomouc: MCM, 1992.

Seznam pramenů

HÄNDEL Georg Fridrich: The Messiah. An Oratorio, Leipzig: Peters , 1939.

Seznam příloh

Tabulka nejznámějších oratorií Georga Friedricha Händela